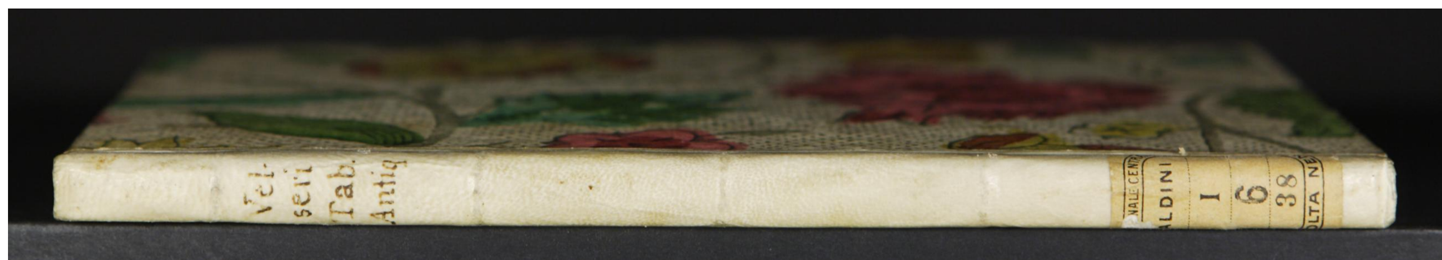

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

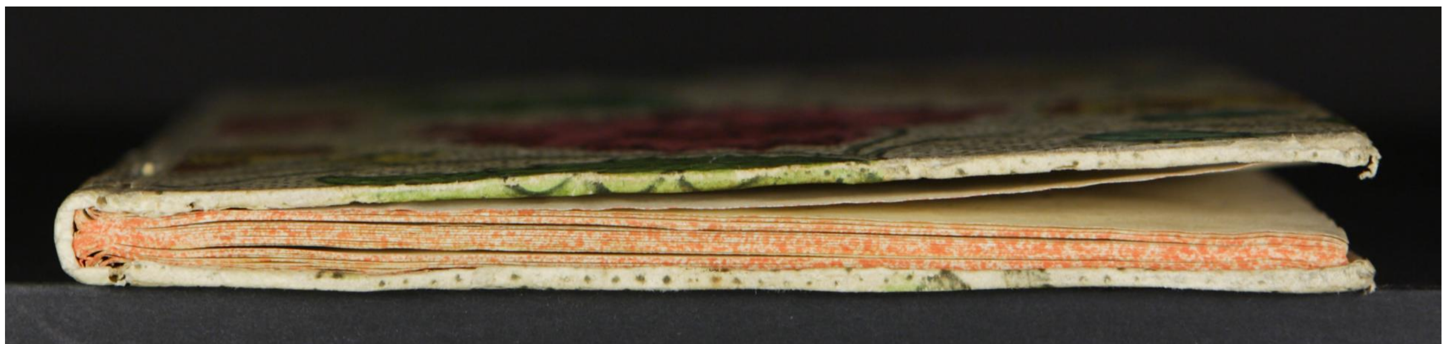
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

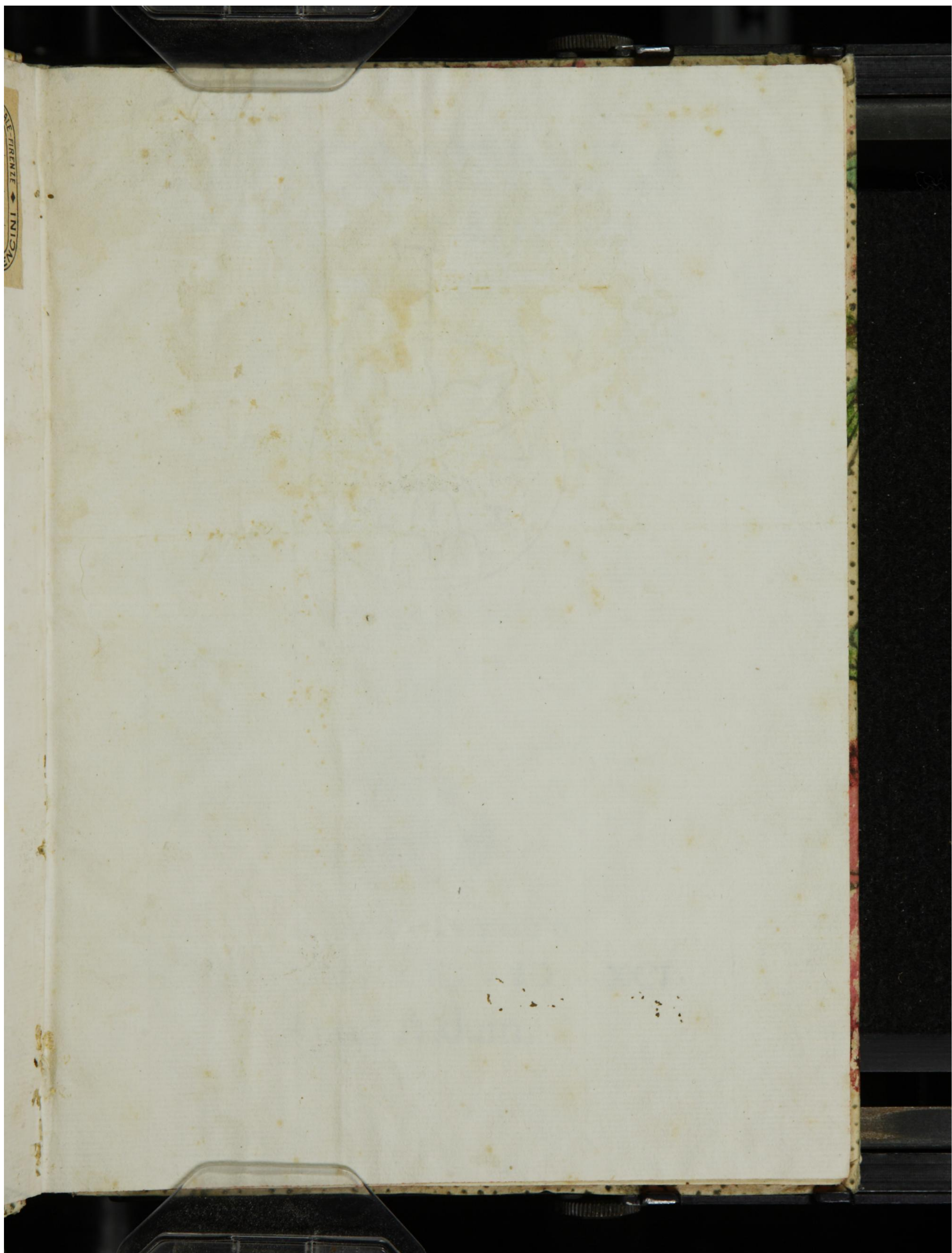
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Ald. 1/6

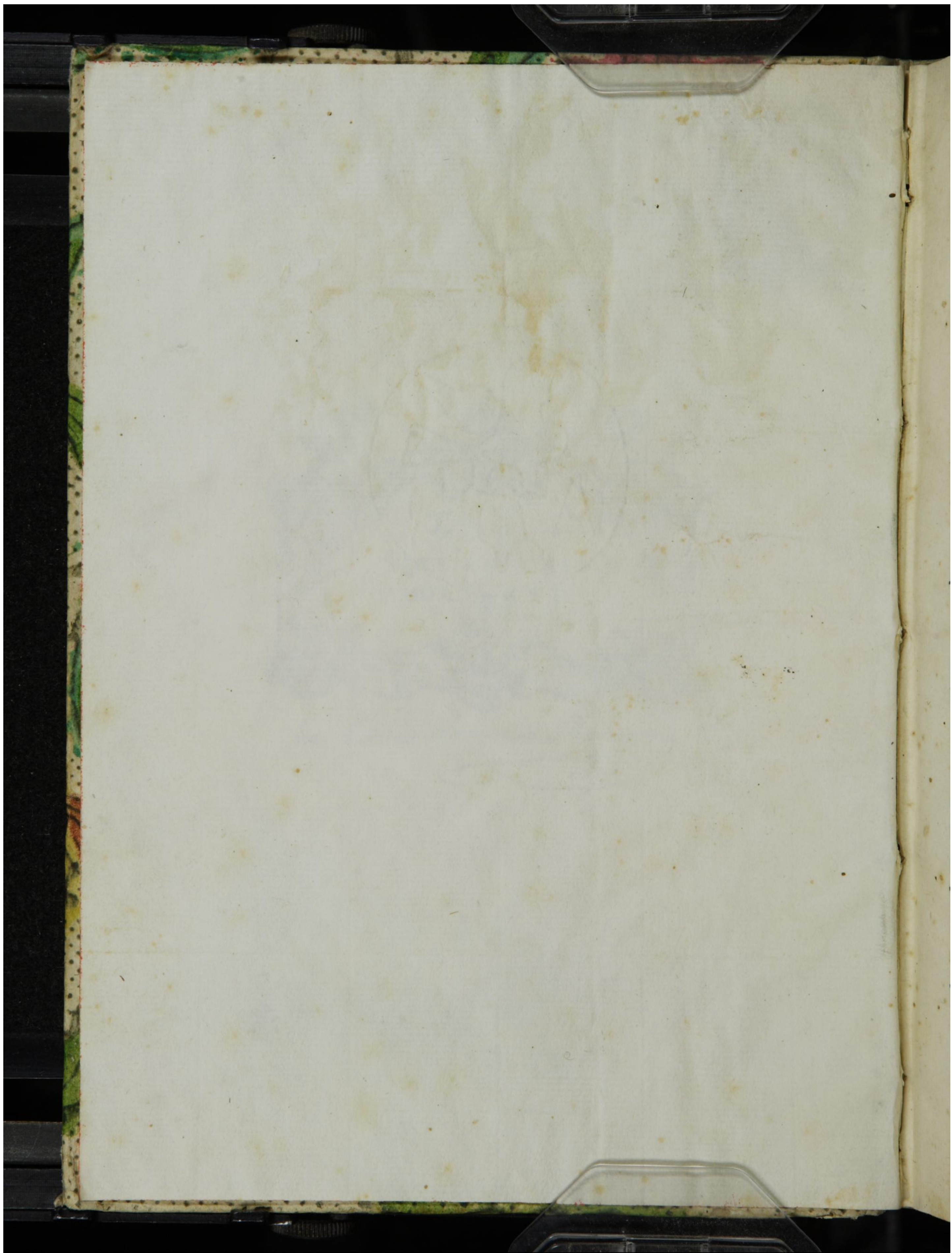

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

FRAGMENTA
TABVLAE ANTIQVAE,

IN QVIS

ALIQVOT PER ROM.

Prouincias Itinera.

Ex Peutingerorum bibliotheca.

Edente, & explicante.

MARCO VELSERO

Matthęi F. Aug. Vind.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS. CIↃ . IↃ . XCI.

Apud Aldum.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

VIRO ILL. ET NOBILI

IACOBO CVRTIO

A SENFTENAV

S. R. I.

PRO CANCELLARIO

Marcus Velſerus

S.

T tibi hanc expoſitionem inſcriberem Vir Ill. multa me impulere. Mitto externa. Intra te ſunt : Virtus , etiam ignotis non ignota: Prudentia a natura indita, præſtantisſimarum diſciplinarum doctrina, & maxima rum rerum uſu exculta: Auctoritas tanta, quan tam neceſſe fuit excellentem uirtutem , & eruditam prudentiam conſequi: Amor & ſtudium in elegantiores litteras uehemens adeo, ut pro fecto in incredibili diuerſisſimorum negotio-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

rum mole, planè ſit incredibile. Impulere iſta, Perpulit mirifica humanitas, qua una reliqua il la ita exornas, ut ſingula per ſe magna, maxima & præclarisſima perficias. Hanc omnium ore celebrem, ut ante annos uiginti coram cognoſcerem melior mihi fortuna indulſit. Neque me eius exinde obliuio cepit, aut erit ut in poſterum capiat. Fatebor tamen proximis diebus illuſtriorem ſolito ob oculos uerſatam: Cum intellexi tam diuturno decurſo tempore, tibi non modo recentem memoriam, ſed ex ueteri conſuetudine propenſam adhuc in res noſtras uoluntatem conſtare. Cui gratiam referendi quoniam quam aliam rationem ineam non uideo, Hanc tabellam, AMORIS OBSERVANTIAE GRATITVDINIS MONVMENTVM, tuo nomini dicatam pendêre patieris: Ego lætus lubens merito (ut habet uetus formula) conſecro. Vale. Auguſtę Vindelic.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

PRAEFATIO
IN FRAGMENTA
Tabulæ itinerariæ antiquæ.

MEMINIT B. Rhenanus in libris rerum Germanicar. aliquoties tabulæ antiquæ, quam apud Chunradum Peutingerum amicũ suum Augustæ uiderit: Chartam prouincialem, itinerariam, militarem, diuersis locis appellat: Ait sub vltimis Imperatoribus depictam, à Celte in quadam bibliotheca repertam esse, planè ueterem. Ex ea cum testimonia nonnulla produxisset, plerosque illius uidendæ desiderio uehementi incendit. Existimabant homines eruditi, hoc finium regundorum iudice, qui omnem exceptionem superaret, multas tantum non immortales geographorum dissensiones componi, multos inextricabiles in historicorum libris nodos solui posse. Verum Peutingerus dum uixit tabulam non emisit; neque illa eo mortuo, quod mihi constet, in cuiusquam conspectum uenit, quamuis sæpius diligenter quæsita. Inuentæ sunt autem, inter reliqua litteraria cimelia, schedæ duæ, quas ex tabulæ

bulæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

bula ista delineatas appareret: ita, ut altera, altrouersum plus ſpatij exprimeret, neutra totum autographum referret, quod certis indicijs liquet. Hæ cum ad manus meas perueniſſent, committendum non existimaui ut publico inuiderem. Vulgaui itaque ea fide, quæ alicui nimia uideri poſſit (nam maxima minima pari diligentia exprimenda curaui, etiam errores manifeſtos, in explicationibus quam in ſchedis corrigere malui). Sed profectò, reddendis antiquis monumentis nemo ſatis religioſus eſt, qui ſuperſtitioſus haberi metuit. Editionis conſilium non eſt cur pluribus commendem: Siue autographum perijt, ſiue deliteſcit, aliquando lucem uiſurum (quod ominari placet) interim fragmentis hiſce frui, gratiæ apponent docti omnes, certò ſcio. Explicationem addere uiſum neceſſariò. Non quod de illis rebus hariolandum ſit quæ nullis ueſtigijs indagari poſſunt, qualia pleraque nomina nunc primum in lucem rediuiua, quæ fere intacta tranſmitto: ſed quod mihi attentè cogitanti nonnulla in mentem uenerint, quæ tum in uniuerſum, tum per partes monita, lectores eo labore uidebantur leuare. Et periculum fuerit, ſi ſchedas nudas emitterem, ne permulti, quibus illa iam uſui erunt, uix inſpectas abijcerent, tædium non laturi corrigendi, quæ a deſcriptoribus errata, commodè explicandi, quæ ab auctore inconcinnius poſita, confirmandi quæ in ſpeciem dubia incerta, annotandi denique ſi qui ab autographo errores uiderentur. Nam aut ego fallor, aut his ipſis ſalebris impeditus Peutingerus, quo nemo antiquitatis ſtudia promouit cupidius, ab editione abſtinuit. Monebo itaque non pauca paucis, ſine oſtentatione, ſine inſectatione. Cur enim aut mihi nimis placeam, ſi his ducibus uiam tenuero,

nuero, aut aliorum eleuem diligentiam, si illis destituti, in tam densis antiquitatis tenebris interdum aberrauere? Quidquid huius, profecto neque ijs fraudi, neque mihi laudi erit, Quam adeo non capto, ut me uberrimos fructus percepisse existimaturus sim, si commentatione ista schedarum inspectoribus aliquam lucem prætulero. Dicam autem primo loco quæ de auctore, de tabula, de schedis, de lineis, & numeris mea sententia: Ad singulorum deinde locorum nomina accedam.

Auctorem geographiæ imperitum, mathematicas litteras in uniuersum non doctum fuisse, necessariò fatendum, res enim loquitur: Cum neque prouinciarum circumscriptiones, & figuræ, neque littorum extremitates, neque fluuiorum decursus, neque locorum interualla geographicis canonibus respondeant. Inde fit ut non temere suspicer, hæc in turbido castrensi, potius quam erudito scholarum puluere nata, manu Metatoris alicuius descripta esse. Metatores sunt Vegetio lib. 2. c. 7. qui præcedentes locum eligunt castris: *eum deinde mensores militibus ad podismum dimetiuntur. Verum usus obtinuit, ut Metatores dicantur, etiam qui in ciuitatibus diuersoria, & hospitia designant. Ita Cod. lib. 2. tit. 8. l. 3. & 5. lib. 12. tit. 19. l. 9. tit. 41. l. 1. 2. 5. 9. & 11. Domus attributæ Metata, per totum hunc postremum titulum. Metatoribus autem necessaria cognitio Itinerum, Traiectuum, Ciuitatum, Interstitiorum, Et quæ multa præterea ad id institutum pertinent. Nam mihi dubium nullum est, designandæ itinerum rationi Metatores a ducibus consilio adhibitos. Exempli caussa producamus Lampridij verba ex Alex. Seuero,* Itinerum autem dies publicè proponebantur, ita ut edictum penderet ante menses duos, in quo scriptum esset, Illa die,

die, illa hora ab urbe sum exiturus, & si dii uoluerint, in prima mansione mansurus. Deinde per ordinem mansiones, deinde statiuæ, deinde ubi annona esset accipienda. *Huiuscemodi edicta non nisi à perito Metatore instrui poterant, qui mansiones, earumq; interualla, magnitudinem, & annonæ copiam in numerato haberet, quo præscriberet quanta exercitus pars in unaquaque commodè manere posset. Et ea apud me uerisimillima est opinio, Itinerarium prouinciarum quod Ant. Aug. tribuitur, cuius auctoritate persæpe vsuri sumus, à Metatoribus originem ducere. Nam id quod Lampridius edictum appellat, a D. Ambrosio serm. 5. in psalm. 118. Itinerarium dicitur. Placet totum locum exscribere, mirè enim ad institutum nostrum facit.* Miles qui ingreditur iter, uiandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio uiam carpit, nec uoluptuaria captat compendia, ne recedat a signis: Sed Itinerarium ab imperatore accipit, & custodit illud; Præscripto incedit ordine, cum armis suis ambulat, rectaque uia conficit iter, ut inueniat commeatuum sibi parata subsidia. Si alio ambulauerit itinere, annonam non accipit, mansionem paratam non inuenit; quia imperator his iubet hæc præparari omnia, qui sequuntur, nec dextra nec sinistra a præscripto itinere declinant. Meritoque non deficit qui imperatorem sequitur suum, modera è enim ambulat, quia imperator non quod sibi utile, sed quod omnibus possibile considerat: Ideo & statiuas ordinat, triduo ambulat exercitus, quarto requiescit die, eliguntur ciuitates in quibus triduum, quatriduum, & plures interponantur dies, si aquis abundant, commerciis frequentantur. Et ita sine labore conficitur iter, donec ad eam urbem perueniatur, quæ quasi Regalis

eligitur,

eligitur, in qua fessis exercitibus requies ministretur. Hanc legem esse præscriptam, Christo ducente, sanctis commeantibus, recognoscas uelim. Profecti sunt enim & patres nostri de terra Aegypti, per longa spatia terrarum, quorum statiuæ omnes, mansionesque descriptę sunt, donec Cades, id est ad sanctorum terram perueniretur. *Vides quis itinerarij vsus, qui etiam ab alijs est obseruatus. Verum enimuero, Quoniam*

Segnius irritant animum demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis commissa fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator.

Hinc credibile libellos itinerarios quandoque delineatis tabulis explicatos; Quo nimirum itinerum, & mansionũ constitutio in tabulis uno intuitu sub imperatorum oculos ueniret. Neque id nulla de caussa, quando hæc in primis imperatoribus cura curanda. Fuerit exercitus Lugduno Batauorum Nouiomagum mouendus, ob magnitudinem, uel alia quauis occasione diuidendus, Multum intererat hanc cognitionem oculis præcipere, Binas esse uias quæ illo ducant, Dexteriorem sex mansionibus distinctam, dextro flumine, sinisteriorem nouem mansionum, læuo flumine vti, huic vltra alueum hosticum, illi pacatum esse. Et nostram tabulam huic fini paratam, non dubiè innuunt dicta hactenus: Clarius adhuc ostendunt lineæ uiarum, numeri spatiorum indices: & quod illæ tantum mansiones expressæ, quæ in uias delineatas incidunt, præteritis alijs non obscuri nominis urbibus. Quorum nihil commisisset auctor, si ipsas prouincias, non certa in prouincijs itinera describenda sumpsisset. At priuatum institutum respexit, Metatorem non geographum præstitit. Idq; uel idcirco animaduertendum, ne antiquitatis nomine decepti, tabulæ auctoritatem quam auctor

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

non petit, non meretur, tribuamus. Si quis enim hinc eum usum sperat, quem ex geographicis pinacibus diligentissimè, & scientissimè confectis, fallitur: si quis item hanc delineationem Ant. itinerario, & nudis mansionum nominibus in eo perscriptis, nihil præstare iudicat, non minus errat: Commodissimè sentit qui medium locum tabulæ tribuit, Eiuscemodi sibi descriptionem promittens, cuiusmodi ab homine illarum disciplinarum quas initio diximus rudi, proficisci potuit.

Magnitudinem ex fragmentis ita æstimo, vt mihi persuadeam, tabulam integram, totius Occidentalis imperij præcipua itinera complexam. Nimis certè in aperto est, perexiguam partem in nostris apographis reliquam, multo maximam desiderari. Rhenanus satis ostendit Rhenum ab ostijs ad fontem usque descriptum: at ex schedis, illa quæ in hanc partem se longius porrigit, Coloniam Traianam non excedit. Franciscus Irenicus meminit Itinerarij cuiusdam Augustani, quod ab Ant. itinerario differat: ego elenchum ex hac tabula exscriptum significari interpretor: in quo, præter plerasque ad Rhenum urbes, contineantur Danubianæ omnes, quascumque antiquitas uidit. Nomina multarum, quæ in Rætijs, Norico, Pannonijs sitæ describit, Sirmium usque. In schedis supersunt reliquiæ itinerum per Galliam, Britanniam, Hispaniam, & Africam. Iam ergo, Cum Rætiæ ad Italiam, Noricum, & Pannoniæ ad Illyricum pertinuerint: Occidentale autem imperium, ex quo Constantius, & Galerius rempublicam diuisere (primi inquit Orosius) Italiam, Africam, Hispaniam, Galliam, Britanniam, & Illyrici partem comprehenderit, Fit vt ex singulis huius imperij partibus uestigia ad indicinam reliqua sint: Ideoq; non magnopere dubitandum existimem,

mem, ea quoque quæ inter tam miſerè diſcerpta membra media, in autographo expreſſa eſſe. Eo grauior, & acerbior tam inſignis monumenti iactura accidit: quod cum Ant. & Notitia prouinciarum coniunctum, incredibile quantum ad omnem antiquam hiſtoriam illuſtrandam, & reſtituendam ſubſidium afferre poterat.

In ætate conijcienda aſſentior Rhenano, qui de ultitimis imperatoribus ſenſit. Sunt plura ei rei argumenta, Vnum afferam: Francicum nomen, quod in priori ſcheda extat, ſerò Romanis cognitum, ante Trebellium & Vopiſcum à nemine in litteras relatum, & falluntur egregiè qui Ciceronem eius meminiſſe aſſeuerant, Vti etiam in errore uerſantur, qui maniſeſtarium gloſſema recipiunt in Ioſepho ex Hebræo uerſo lib. 5. c. 42. Herodis funeri interfuiſſe ſatellites Germanos & Gallos, qui ſint Francigenæ. Vltimos autem imperatores capio, non qui poſtremi imperatorio nomine in occidente uſi, ſed qui poſtremo prouinciarum, quarum hic itinera, potiti. Ad quam rationem, dicam obſoleto uerbo, poſtremorum poſtremiſſimi cenſendi Theodoſius maior, eiuſq; filij. Neque fieri poteſt ut iſta deſcriptio Theodoſio & filijs ſit recentior. Theodoſio enim mortuo, barbari pleraſque prouincias mox ſub Honorio & Arcadio, alias non multo poſt in poteſtatem redegere. Quod certis hiſtoriarum teſtimonijs conſignatum. Cum uerò nemo ſuſpicaturus ſit, Romanos itinera per prouincias à barbaris iam occupatas deſcripſiſſe, Omnino conficitur quod poſuimus.

Ex ſchedis, ea quam primo loco damus uenuſtè & eleganter, altera rudiuſculè, & negligenter deſcripta erat. Atque hac non difficulter caruiſſemus, ſi quæ continet, in priori omnia expreſſa, & ſi locorum nomina clara firma fuiſſent, neque alterius lectionis collatione

eguiſſent : Verum, preterquam quod quædam Galliæ, Hiſpaniæ & Africæ itinera in priori non extant, Conferenda etiam in reliquis erat ſcripturæ ratio. Hæc in pleriſque incredibiliter deprauata, ſiue ipſius tabulæ, ſiue deſcriptorum, ſiue utrorumque uitio. Nam in tabula quædam errata eſſe cur negemus? Sed alia à deſcriptoribus uulnera addita, ſignificat in primis ſchedarum diſſenſio: Quæ faciliorem ueniam meretur, quod originem ducere videatur ex litteris in autographo obſcuris & dubijs, vetuſtate exoleſcentibus. Nos his explicandis & reſtituendis quam fieri poterit diligentisſimam operam nauabimus.

Linearum ductus, quibus ſtationes aut manſiones (ſunt ea ſolennia Metatoribus nomina) coniunguntur, Vias publicas exprimunt; quas Conſulares, Prætorias & Militares appellabant. Dig. lib. 43. tit. 8. l. 2. Publicas vias dicimus, quas græci ΒΑΣΙΛΙΚΑΣ, noſtri Prætorias, alii Conſulares appellant. *Militares dicuntur lib. e. tit. 7. l. 3. Vti earum vſus deſcribitur,* Viæ militares exitum ad mare, aut in urbes, aut ad flumina publica, aut ad aliam uiam militarem habent. *Quas ſingulas exitus ſpecies in noſtris ſchedis obſeruabis. Publicæ autem non omnes his nominibus comprehenſæ. Ait Vlpianus lege quam priorem adduximus,* Quæ poſt conſularem excipiunt, in uillas, uel alias colonias ducentes, putem etiam ipſas publicas eſſe. *Verum ego in ſchedis nullam non conſularem, aut quod idem eſt, militarem delineatam opinor. Haſce tribus modis munitas reperio; Siue ſtratis lapidibus, ſiue intecta glarea, ſiue congeſtis terreis aggeribus. Dig. lib. 43. tit. 11. l. 1.* Neque latiorem, neque longiorem, neque altiorem, neque humiliorem uiam, ſub nomine refectionis, is qui inter-

dicit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

dicit poteſt facere: uel in uiam terrenam glaream iniicere, aut ſternere uiam lapide quæ terrena ſit, uel contra lapide ſtratam terrenam facere. *Quamquam Iſidorus uiam terrenam, cum ea quæ lapidibus ſtrata, uidetur coniungere, cum ait, Aggerem eſſe mediæ ſtratæ eminentiam, coaceruatis lapidibus ſtratam, ab aggere, id eſt coaceruatione dictam, quam hiſtorici uiam militarem dicant. Abſolutè autem uiæ publicæ, Aggeres. Ammianus Marcell. lib.* 19. tamquam itinerario aggere, uel ſuperpoſito ponte complanatum ſpatium. *Et* 21. *de Iuliano*, Morarum impatiens, percurſis aggeribus publicis, Succos, nemine auſo reſiſtere, præſidiis occupauit.

*Curatores porro uiæ accipiebant, Quos ab Auguſto excogitatos Suetonius innuit c.*37. *At Pomponius l.* 2. *de orig. iuris, Initium longè altius repetit. Illud etiam obſeruaui, interdum ſingulis uijs ſingulos curatores datos, ut ex multis lapidibus conſtat; Interdum unum hominem multarum uiarum curam geſſiſſe. Fidem facit marmor quod Auximi ſupereſt, in quo C. Oppius* CVR. VIAR. CLODIAE. ANNIAE. CASSIAE. CIMINAE. TRIVM. TRAIANARVM. ET. AMERINAE. *Per redemptores muniebantur, uti Siculus Flaccus ſcripſit. Rei quandoque ad has munitiones condemnabantur, quod ex Suetonij Caio c.*27. *colliges. Lapideis columellis diſtinguebantur, quibus milliarium numerus aſcriptus, unde nomen accepere; in uetuſta inſcript.* MILLIARES. LAPIDES. RESTITVTI. *Etiam imperatorum nomina addita, quod horum iuſſu munirentur, Nummi Auguſti fornicibus, quadrigis, & trophæis inſignes,* QVOD. VIAE. MVN. SVNT. *Sidonius in propent.*

Anti-

Antiquus tibi nec teratur agger,
Cuius per ſpatium ſatis uetuſtis
Nomen Cæſareum viret columnis.

Multa extant in hanc ſententiam auctorum loca, & certisſimi teſtes lapidei cippi qui reliqui. Ex ijs interſtitia locorum itinerarijs adnotabantur. Et hoc ipſum ſibi numeri in ſchedis uolunt. Quorum tamen nos perrarò rationem inire potuimus, adeo cum Ant. itinerario non coincidunt, cum quo uno conferre licebat. Cuius rei culpam non omnem in exſcriptorum negligentiam reijcio. Etſi hæc mirum quantum ſibi indulſit, tamen multa præterea differentiæ cauſſa accedere potuere. Ipſa dies pleraque immutat, Aliqua itinera contrahuntur nouis inuentis compendijs. Producuntur alia, neceſſarijs de cauſsis ambagibus additis. Deinde, numeri Ant. ſemper manſionem, quæ proximè anteceſſit reſpiciunt, ſchedarum fortasſis non item, Cum etiam in cippis obſeruem aliquando numeros à ſplendida aliqua colonia, per centum paſſuum millia, & eo amplius continuari, neglectis intermedijs oppidis minoris nominis; exemplo eſt cippus haud procul Oeniponte Seuero & filijs inſcriptus, in quo numeri ad Auguſtam Vindelicorum, longè disſitam referuntur. VIAS. ET. PONTES. REST. AB. AVG. MIL. PASS. CX. *Demum, quæ in libello certo ordine perſcripta, ea in tabula tam ad anteriora, quam ad poſteriora referre, quin & dextrorſum aut ſiniſtrorſum trahere nihil vetat, & duplex numerus quibuſdam manſionibus additus, indicio eſt illas diuerſa itinera reſpicere. Quibus omnibus rationibus hæc coniectatio valde obſcura atque impedita redditur, Et ſi mihi diuinationem rei tam incertæ ſumam, meo*

merito

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

merito ridiculus habear. Alijs eam palmam lubens cedo.

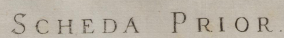
Ne quid prætercam, moneo in posteriori scheda itinerum lineas omnes, & hæc nomina, CREPSTINI. NAMAVI. Fl. Renus. Fl. Batabus. Osini. Fl. Riger. ICAMPENSES. *rubrica descripta, Interualla numeris Romanis, quæ in priori barbaris characteribus, notata esse. An ad autographi fidem, non asseuerauerim. Quamquam de numeris minus ambigo, Quomodo enim barbaros characteres referret autographum, cum nullus dum tunc temporis eorum usus esset? Verum prioris schedæ descriptor hac in re scribendi compendium sequi maluit: Nos uti in schedis inuenimus ita reddidimus: Rubricam non nisi atramento exprimere potuimus. Sed ecce prior scheda in manibus.*

SCHEDA PRIOR.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

PRIORIS SCHEDAE EXPLICATIO.

PARTITIO ET ORDO. Cap. I.

SCHEDAM aptè diuidimus in partes Britanniæ, Barbarici, Batauiæ, Belgicæ, Lugdunensis & Aquitaniæ. Ordinem interdum ex Ant. mutuamur; Cum illo destituimur, normam certam habemus nullam. Itinera etiam nonnulla ob intermedia flumina incidere, & in diuersa capita referre coacti fuimus.

BRITANNICA. Cap. II.

EXtrema Britanniæ, quæ Galliæ obiecta, describuntur, nomine non expreßo. In ijs hæc loca,

AD MVM. 22. Scheda posterior, AD MVM. XX. Nullam lucem præferunt geographi, neque ego hariolus: Quid si AD MVNICIPIVM, Cuius nomen proprium uix inueniemus in tanta ignoratione priscorum fœderum, ex cuiusque urbis priuata conditione. Ex Ant. tamen quispiam Ventani Icinorum suspicetur. Camdenus uestigia aliquot Romanarum uiarum per Britanniam superesse prodit, ex quibus fortaßis in re præsenti coniecturam cum hic tum alibi capere liceat.

SIMOMAGI. 15. Scheda post. SINOMAGI. Ant. Sitomagi. Semel dico me restituendis ijs nominibus, quæ cum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

uno Ant. conferre licuit, operam non lusurum. Cum Ant. codicem nihilo castigatiorem his schedis habeamus, non erat cur in alterutram partem coniecturis propenderemus. Vetera etiam recentibus conferre abstinuimus, Quod in nominibus iamdudum notis, aliorum labore, qui ante nos scripserunt, & uulgo leguntur, abuti nollemus, certiora quæ proferremus non haberemus: In illis uerò, quæ ex his primum schedis in lucem prodeunt, periculosum uideretur homini peregrino, qui illas prouincias præsens nunquam aspexisset, tenuibus coniecturis (cuiuscemmodi fere tota ista diuinatio) nimium confidere. Neque tamen dissimulauimus, siquando in explicationem ualde probabilem incidimus.

AD CŌVECĪN. 15. *Sch. post.* CONVETRONI. *Ant.* Combretouio, *aut* Combretonio.

AD ANSAM. *Consentit Ant. Sch. post perperam,* AD ANSANI.

CAMVLODVNO. 5. *Ant.* Camolodum. *Ptolemæo* Camudolanum *in Trinoantibus. Alia a* Camuloduno *Brigantium. Lipsius in Tacitum profert lapidem qui* Camaloduni *præferat.*

CAVNONIO. 8. *Ant.* Canonio.

BAROMACI. 12. *Descriptorem oculos parum intendisse, B. loco S. accepisse, priores litteras in lituris delitescere, &* CAESAROMACI *pro* Cæsaromagi *restituendum esse contenderim. Suadet Ant. qui præter primam mansionem, reliquum iter iisdem stationibus, numeris diuersis describit. Itinere a Venta Icinorum Londinio,*

Ant.	*Scheda.*
A Venta Icinorum,	Ad Mum. 22.
Sitomago M. P. XXXI.	Simomagi. 15.
Combretouio M. P. XXII.	Ad Couecin. 15.
Ad Ansam M. P. XV.	Ad Ansam
Camoloduno M. P. VI.	Camuloduno. 5.
Canonio M. P. IX.	Caunonio. 8.
Cæsaromago M. P. XII.	Baromaci. 12.

Ordinem quem sequutus sum ab eodem Ant. didici. Nam postrema tria nomina in scheda, ita accipienda, ac si obuersa lineę, quæ ab Ansa descendit (est uia militaris, exitum habens ad alteram militarem, quæ ad mare ducit) primis litteris in eam inci-

cide-

ciderent: Qua ratione, Camuloduno Caunonium, & Baromacũ, siue uerius Cæsaromagum, posteriora; quæ alias, contra quam res est, Camulodunum antecederent.

Fluuius qui in utraque scheda sine nomine sequitur, Thamesis. est. Meminit eius Cæsar 5. belli gallici.

MADVS. 17. *Est in Notitia* Adurnum, *littoris Saxonici in Britannia locus, Vbi* Præpositus numeri exploratorum, *Ortelius* Madurnum *in membraneo codice legi annotauit, quod nomen ad nostrum uidetur alludere: Sed in Notit. portus ascriptus, nostrum mediterraneum oppidum fuisse apparet. An* Nouiomagus *Ant. aut Ptol.* Neomagus *ut priores litteræ perierint, G in D versa sit?*

ROIBIS. 7. *Scheda post.* RORILVS. *Quid si Ant.* Durobrouis, Dubobrus, aut Durobius? *Nam unum idem nomen uariè apud hunc legitur. Et fieri potuit, ut primâ syllabâ extritâ, reliqua contractè scripta descriptorem fefellerint. Itineris ordo conuenit.*

DVROLEVO. 7. *Confirmat Ant. Ideo in post. sch.* BVROLEVO. *erratum uidetur.*

DVRAVERVS. *S. post.* DVROAVERVS. *Ant.* Duror Verno, & Duraruenno. *Ptolemæi* Daruenum *uidetur.*

DVBRIS. *Ita Notitia, à qua* Præpositus militum Tungricanorum *ibi constituitur Ant.* Ad portum Dubris.

RAVIPIS. *S. post.* RATVPIS. *Ant.* Ad portum Ritupis, *uel* ad portum Ritupium. *Ptolomæo* Rutupiæ. *Quæ uera lectio. Sic Ammiano Marcellino 20. & 27. atque alijs multis. Notitiæ* Rutupis & Ruttupis, *ubi* Præpositus legionis secundæ Augustæ. *Sed placet simplex T. plerisque testimonijs, etiam poëtarum. Lucanus 6.*

——Rutupina'ue littora feruent. *Auson. parent. 8.*

——tellus quem Rutupina tegit. *Item 18.*

Præside lætatus quo Rutupinus ager. *Et de urbibus. 6.*

Punisti Ausonio Rutupinum Marte latronem.

Quibus locis Rutupinum pro Britannico accipio. Ita apud Iuuenalem Sat. 4.—— Rutupino'ue edita fundo

Ostrea —— *non nisi in uniuersum Britannica, quæ nunc quoque in delicijs. Poetæ appellationis caussam nacti, quod qui in*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Britanniam nauigabant, fere Rutupias solebant appellere, Erat enim eo frequens ex Gallia traiectus, qui nunc Dubrim est, Vti cognosci potest ex Marcellini locis quæ indicauimus, & ex itenerario maritimo, in quo a portu Geßoriacensi Rutupias usque CCCCL. *stadia notantur. Sed iam Ant. conferamus. Itinere a Vallo ad portum Ritupis,*

Ant.	*Scheda.*
Durobrouis M. P. IX.	Roibis. 7.
Duroleuo M. P. XVI. Al. XIII.	Duroleuo. 7.
Duror Verno M. P. XII.	Durauerus.
	Dubris.
Ad portum Ritupis M. P. XII.	Rauipis.

Mox alio itinere a Londinio ad portum Dubris.

Dubobrus M. P. XXVII.	Roibis. 7.
	Duroleuo. 7.
Duraruenno M. P. XV. Al. XXV.	Durauerus.
Ad portum Dubris. M. P. XIIII.	Dubris.

Præteriit hic Ant. Duroleuum. Ne miremur si quandoque mãsiones in schedis interiectæ quas ille non habet, Ipsemet iisdem itineribus nonnullas aliâs annotauit, aliâs omisit.

LEMAVIO. *Ant.* Lemanis. *Notitiæ* Lemannis, *quo loco* Præpositus numeri Turnascensium. *Ant. huc itidem ut ad portum Dubrim iter designat per Durobrium, & Duraruennũ. Et* Nouus portus *Ptolemæi, quod acutè obseruauit Camdenus.*

RIDVMO. 15. *Rectius post. S.* RIDVNO. *Primã syllaba periit, Est enim* Muriduno *Ant. quod ille mansioni* Scadum Nunniorum, *aut* Iscadum Nunniorum *(utroque modo corruptè habet) bis proximè anteponit. Lemanis autem portus a Muriduno, & Isca multo plus distat quam scheda præferat.*

ISCADVMNOMORVM. *S. post.* ISCADVMNONIORVM. *Ant. lectiones indicauimus. Ex nostris, posterior genuina, si nomen diffindimus*, Isca *enim apud Ptolomæum* Dumnoniorum *urbs.*

Insula quæ inter Britannicum & Gallicum littus descripta, in S. post. omißa, Vectis aut Vecta est. Cuius meminere Plinius, Suetonius, Ptolemæus, Eutropius. Plinius insigni errore inter Britanniam & Hyberniam collocauit. Noster etiam nonnihil

pec-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

peccauit, Cum mediam statuerit, eam quæ a Gallia maximè dissita, Britanniæ proxima est. Litteras ascriptas,

A. ALLAMĒ. NASENVR. assequi non potui, neque satis perspectum habeo an ad insulam omnes pertineant: Si tamen ita est, Crediderim certa loca, non ipsum insulæ nomen exprimere, Vectam enim posterioribus seculis nomen non mutaße, indicio est Panegyricus Maximiano dictus. Medenam olim in ea emporium fuisse scribit Ortelius ex Neuyllio.

BARBARICA. Cap. III.

Barbari Romanis dicebantur quicumque. Romano imperio non parebant: eorum solum Barbaricum, aut Barbaria: Quam appellationem hic sequimur. Romani autem imperij limes, inter Gallos & Germanos, Rhenus: quod multis & certis testimonijs liquet. Non sum nescius Romana arma sæpe ultra Rhenum prolata castella interdum in hostico statuta: sed fere infelicibus auspicijs, quæ multo conditorum sanguine expiata, neque Rhenus propterea limitis nomen amisit. Et quamdiu solidus uno alueo labitur, Romanam barbaramque ripam non dubiè distinguebat. Ex quo diuisus (haud procul a mari inquit Mela, apud principium Batauici agri Tacitus: quod spatium Plinius C̄, Cæsar L X X X. paßuum millibus definit) non admodum constanter constitui potest, quis distinctis temporibus, ex diuersis alueis limitis loco fuerit. Vt Romanorum Barbarorúmue res præualuere, ita uariatum. At nos, cum omnia ad illam ætatem referamus quæ tabulam delineatam diximus, uetustiora excutere nihil opus habemus. Imperante Theodosio, & aliquot ante Theodosium principibus, extrema Romani iuris erat Batauia (quamquam possessione a Francis sæpius turbatâ & interruptâ) quidquid ultra Batauiam Barbaris cedebat.

Rhenum constat ante ductam a Druso foßam (noui & immensi operis uocat Suetonius in principio Claudij) duobus tantum ostijs, quibus Batauiam circumscribebat, in Oceanum fluxisse, postea occasione Drusianæ fossę tertium additum, orientem solem uersus. Illud non minus certum est, medium alueum, cui læua Batauiæ insula, & quem priuati Batauiæ scriptores iam

dudum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

dudum obstructum tradunt, Rheni nomen constanter retinuisse, reliquos duos (occidentalem & orientalem Ptolemæi exemplo uocare licebit) alijs atque alijs nominibus appellatos. Id Plinius vidit lib.4.c.15.cum descriptis extimis ostijs, subiunxit, Medio inter hæc ore, modicum nomini suo custodiens alueū. *Atque hæc nominum diuersitas in causa fuit cur plerique auctores, alterutro laterum ostio neglecto (medium omnes retinuere) duplicem Rhenum prodiderint. Mela occidentale ostium, Tacitus Annal. 2. orientale præterijt. Quamquam de Tacito aliter sensit Iunius in Batauia, sed non ad Taciti mentem. Asinius etiam Quadratus apud Strabonem lib.4. duobus tantū ostijs in mare ferri scripsit. Ita Ausonius*

——Dicere Bicornis,

Claudianus,

——Te Cimbrica Tethys
Diuisum bifido consumit Rhene meatu.

& Virgilius,

——Rhenusq; bicornis.

Immo Aethicus Rhenum absolutè Bicornium uocauit, duobus locis, qui tamen ualde luxati: sic panegyrista quidam ad Constantinum, Nostri greges flumine Bicorni mersantur. *Et si rectè ex panegyristis, Ammiano, Zosimo obseruo, tertij orientalis ostij non facile post Diocletianum ratio habita: Rheni nomine, aut solus medius alueus, cui in nostris schedis* FL°. RENVS, *pro Fluuius Rhenus ascribitur, expressus: aut cum medio, alter occidentalis, de quo pluribus agemus proximo capite. Non quidem, ut ego sentio, ignoratione tertij orientalis ostij: quomodo enim ad eundem scopulum omnes impingerent? sed siue quod Barbarica negligerent, Romana tantum describerent: siue potius quod tertius alueus in lacus & paludes effundatur, quibus ita absorbetur, vt non tam Rhenus, quam lacus & paludes illæ in Oceanum uideantur fluere. Certè Claudianus hoc non ignorauit, cum eodem uersu bifidos Rheni tractus, & ora paludibus intermorientia coniunxit, Paneg. 1. in Stil. laudes,*

Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora.

Ammianus lib. 28. solum medium alueum significat de Valentiniano Imp. uerba faciens, Rhenum omnem à Rætiarum exordio,

dio, adusque fretalem Oceanum magnis molibus communiebat. *Nam neque de Occidentali, qui inter Gallos & Batauos in pacato, nec de orientali, qui inter barbaros in alieno solo fluebat, capiendus est. Paneg. Maximiano & Constantino dictus, narrat Constantium Chlorum multa Francornm millia, qui Batauiam aliasque cis Rhenum prouincias inuaserunt, interfecisse. Si ad plura Rheni ostia respicias, Batauia interiecta neque ulterior neque citerior rectè dici poterit. Latinus Pacatus ad Theodosium,* Quæ Rhenus aut Vacalis uidit aggrediar. *Vbi vides Vacalim, quod est occidentale ostium, à Rheno distingui. At Zosimus duos Rheni alueos non obscurè denotat, ut tamen medium & occidentalem intelligat, ad orientalem nequaquam trahendus, lib.3.* Quam (*Batauiam*) diuisus Rhenus insulam efficit. *Neque aliter Maximiani panegyrista,* Diortio sui Rhenus amplectitur. *Et plura sunt in hanc sententiam passim obuia, quæ non colligo.*

Porro orientalem alueum (Plinio etiam Septemtrionalis) Mela Fleuo, *Plinius* Fleuum, *Seruius in Virgilium* Iambal *appellat; nisi nomen apud Seruium corruptum, ut suspicari lubet, cũ eius nullum alibi extet uestigium. Is per occasionem Drusianæ fossæ natus, Incidebat in lacus quorum Tacitus, Plinius, Mela meminere; distinctè præ reliquis, Mela,* Ad dextram primo angustus & sui similis, post ripis longè ac latè recedentibus, iam non amnis, sed ingens lacus, ubi campos impleuit Fleuo dicitur, eiusdemque nominis insulam amplexus, fit iterum arctior, iterumque Fluuius emittitur. *Lacus isti a posterioribus scriptoribus, qui Rhenum hactenus non extendêre, paludum nomine sæpius appellati: Vidimus in Claudiani uersu, & paullo post pluribus docebimus: Hi in suprema parte nostræ schedæ, nullo adiecto nomine exprimuntur. Haud prorsus ad speciem quam Mela describit, fateor, Sed iam dixi quid ab auctoris diligentia in hisce rebus sperandum, cum pleraque rudi penicillo adumbrare satis habeat. Accedit, quod post Melæ ætatem tum reliqui Rheni meatus, tum prçcipuè hic orientalis, magnopere immutatus, Adeo, ut frequentibus eluuionibus, lacus & paludes omnes, demum in unum maris sinum abierint, Eâ magnitudine, quæ Meridionalis maris nomen hodie sustineat, Lipsius ad Tacitum notauit. Fossam autem Drusianam,*

quæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

quæ in scheda non expressa, Iunius scripsit supra Arenacum (quo nomine Arnhem *intelligit) ductam, appellationemque manere, Et Ortelius in ueteris Belgij typo sic delineauit. Nos fidem habebimus hominibus doctis, locorum peritis.*

Nunc populos consideremus qui inter orientale & medium Rheni ostium siti. Plinius scriptum reliquit, In Rheno ipso prope C. M. passuum in longitudinem nobilissima Batauorum insula, & Cannunefates, & aliæ Frisiorum, Cauchorum, Frisiabonum, Sturiorum, Marsatiorumque sternuntur inter Helium ac Fleuum. *Iam cum constet Batauos omne spatium inter medium & occidentale ostium occupasse, Consequens est reliqua nomina ad interamnium de quo quærimus pertinuisse. Verum ista uetera. Posterioribus seculis pleraque mutata, Validissimæ fuere his ipsis locis Francorum res. Video quosdam Frisios inter Francos & Batauos statuisse: quod ego, quamuis permulti aliter sentiant, non abnuo quandoque uerum esse potuisse: Sed id perspicuum, post Diocletianum, siue Frisij patrio solo cesserint, siue (quod mihi magis arridet) in Francicum nomen concesserint, Francos Batauiæ proximos fuisse, ut solo Rheno (medium alueum intelligo) distinguerentur. Quod Panegyrici scriptores non semel ostendunt. Ita etiam in scheda* FRANCI *notati. In archetypo Rhenanus* FRANCIA *legit. Quæ unius litterulæ adiectio obseruationem meretur, ob eam caussam quam postea aperiam. Et Franci quidem longè lateque ultra orientalem Rheni alueum, & ultra nostræ schedæ limites imperitabant. Quin multo antequam ad Rhenum accederent, in ulterioribus illis regionibus habitasse, docent qui gentis origines inuestigauere, & ego facile adducor credere Panegyrici uerbis,* Quid loquor rursus intimas Franciæ nationes, non iam ab his locis quæ olim Romani inuaserant, sed a proprijs ex origine suis sedibus atque ab ultimis Barbariæ littoribus auulsas. *Ac cum lacunosum siue paludosum illum Rheni alueum utrimque attingerent, Non mirum si paludes nominentur fere semper, ubicumque Francorum mentio incidit. Vopiscus in Probo,* Franci inuijs strati paludibus. *Sidonius de Narb.* Francorum & penitissimas paludes.

Omnium planissime Procopius lib. 1. belli Gothici, In oceanum Rhenus immittit. Paludes præterea hisce in locis

non

non paucæ, ubi primitus Germani, gens barbara habitabant, nec magni tum primum momenti uiri, qui Franci nunc uocitantur. *Hinc denique fabella nata de antiquissimis Francorum sedibus ad Mæotidem paludem. At uerò, uti in hoc latus lati porrectique Francorum limites, ita etiam secus Rheni ripam Oceanum vsque pertingebant. Quâ occasione vis piraticæ incubuere, vt Ammianus & Eutropius significant: & in panegyricis legimus Hispanias & Britannias eorum incursionibus aflictas. Et cum ad hanc rationem Franciæ tribuendum sit quidquid in nostra scheda vltra Rhenum iacet, liquido apparet cur auctor reliquorum populorum, non regionum nomina, Franciæ contra regionis, quæ hos populos omnes comprehenderet, non populi nomen ascripserit. Atque hæc illa Francia est quam Nazarius Constantinum alloquens, sub barbarie nomine his uerbis describit,* Iacet in latere Galliarum, aut in sinu tuo fusa Barbaria: per se ipsa potens natio, & post Romanam magnitudinem in terris secunda. *Cuius populos non omnes origine Francos dixerim, plerique iure belli in uictorum nomen transiere; Quod obiter moneo.*

CHACI. *Rhenanus* CHAVCI. *neque mihi dubium ita legi in autographo. Quidam auctores* Caucos *aut* Cauchos, *Claudianus* Chaycos, *Lucanus uti uidetur* Caicos, *nomine trisyllabo appellauere. In situ describendo etiam uariatum. Spartianus in Didio Iuliano scripsit, Albim fluuium accoluisse. Ptolemæus in duo genera diuidit, Maiores inter Albim, & Visurgim, Minores inter Visurgim & Amasium posuit. Plinius cum nostra scheda consentit, Sedem enim inter Rheni alueos tribuit.*

VAPLIVARII. *Rhenanus legit,* VAPLVARII. *Quam differentiam in nomine barbaro non magni æstimem. Maioris momenti illud, Prima littera V. omnino reijcienda, ex reliquis una leuiter transmutanda, &* APSIVARII, *aut* APSVARII, *legendum uidetur. Mirè enim affines l & s in minutis characteribus. Apsiuarij autem sunt, quos Marcellinus* Ansuarios, Ansibarios *Tacitus,* Amsuarios *Isidorus vocat, vt ego lego, locus enim corruptus,* Samsi, Variquadi, Tungri, *lectiones uariant, mihi liquet resti-*

tuendum, Ansiuari, Quadi, Tungri. *Hos Notitia proximè ad schedam accedens* Ampsiuarios *appellat. Ab illis hos agros sub Nerone occupatos discimus ex 13. Annal. Taciti. Et quam quam ab Auito iterum exactos, iuuentutem cæsam, imbellem ætatem in prædam diuisam narret, tamen reliquias gentis, propagando semini superfuiße Marcellinus argumento est, cum pacem a Iuliano datam scribit Francis quos Ansuarios uocant; Vbi nonnullis Atthuarij placent. Sub imperatoribus inter auxilia Palatina meruisse Notitia significat. Ansibarios autem Chaucis proximos fuisse, nemo dubitare potest qui Tacitum legit. An ijdem cum Angriuarijs, uariè disputatum est, a me sententiam ferri nihil opus.*

CRHEPSTINI. *S. post.* CREPSTINI. *Rhenanus* CHREPSTINI. *Vt indgnemur delineatorum oscitantiam & temeritatem, in traijciendis litteris, neque miremur paulo ante* CHACI VAP. *pro* CHAVCI AP. *scriptum. Ceterum Chrepstinorum nomen mihi nunquam auditum, nunquam lectũ, cui neque explicando neque corrigendo sim. Significauit quidem mihi V. C. Vido Pancirola, quem honoris caussa nomino, in Notitia sub Duce Britanniæ Equites Crispinianos legi, qui ex his populis uideri possint; Verum meus codex Crispianos habet, Et nescio an credibilius sit nomen a Crispo Cæsare duxisse, Eo modo quo Cõstantiaci, Honoriani, Valentinianenses, Gratianẽses.* CHAMAVI QVI ERPRANCI. *S. post. malè* NAMAVI. *C. extritâ, N. pro H. substitutâ. Rhenanus*, CHAMAVI QVI ELPRANCI. *Cuius auctoritas persuasit Ortelio, (quem ego non tam Regium geographum, quam Regem geographorum appellare soleo) vt huic populo in ueteris Belgij tabula locum daret. Chamauis quidem rectè: Elprancicum autem monstrum nominis, uti Vaptiuarium, facile eliminaturos cõfido, quibus hæc lucubratio in manus uenerit. Tacito & Marcellino* Chamaui, *Ausonio* Camaues, *Ptolemæo* Camani, *nisi librarij imponant,* Clamafi *corruptè Panegyrico, quod notat Lipsius & Ortelius. Eos in hac uiciniâ habitasse planum fit ex Tacito & Marcellino. Ego ad Francos pertinuisse aio. Auctorem qui totidem uerbis asseueret, ne fallam, nullum habeo: Verum id ex Franciæ descriptione quam protulimus, conficitur. Accedit Marcellinus, si rectè capio: Scripserat lib. 17. Francos quos Salios ap*

pel-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

pellant a Iuliano Cæs. inuasos, Subiungit, Chamauos itidem ausos similia adortus, eadem celeritate cecidit. *Aut egregiè fallor, aut Francos Salios, & Francos Chamauos hisce uerbis distinctos uoluit. Si quis Ausonij ex Mosella uersum opponet,*

Accedent uires, quas Francia, quasque Camaues,
Germaniq́ue tremant ———

Vbi Camaues extra Franciam uidetur constituere, frustra erit, Cur enim non eâdem opera, ex ijsdem uersibus Francos Germanos neget? Deinde, Cui unquam dubium fuit Salios Francos esse? tamen Sidonius alia Franco, alia Salio tribuit,

——— ———Francusq́ue natatu,
Sauromatæ clypeo Salius pede———

In quorum explicatione ad figuratas loquutiones confugimus. Nulla ergo religione præpeditus, Franciæ Chamauos restituo, Et in scheda CHAMAVI QVI ET FRANCI *corrigo.*

BATAVICA. Cap. IIII.

B. P. *& consonantem V. litteras affines esse, P. & V. sæpius loco B. scribi, iam olim a grammaticis obseruatum. Eius generis in lapidibus,* Pleps. Apsēs. Probincia. Serbus. *pro* Plebs, Absens, Prouincia. Seruus. *Ex eodem capite in schedis* PATAVIA. FL'. PATABVS. *aut* BATABVS. *pro* Batauia. Fluuius Batauus.

Batauiam autem insulam esse, quam duo Rheni aluei, medius & occidentalis circumscribant, antea diximus, & quæ ad medium pertinent planè explicauimus.

Occidentalis, cum nonnumquam Rhenus appellatus sit, uariam etiam præterea nomina accepit. Helium, Vahalim, *aut* Vacalim, *aut* VValim, *&* Mosam *dictum reperio. A scheda* Batauì *nomen accedit. Helij solus Plinius meminit, neque caussam eius appellationis quam tradam habeo. Vahalis & Mosæ meminere plerique omnes. Mosa ex monte Vogeso profluens, priusquam Oceano illabatur, ait Cæsar,* parte quadam Rheni recepta, quæ appellatur VValis, insulam efficit Batauorum. *Hinc*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Rheni, Vahalis, & Mosæ nomina confusa. Mosæ autem infra Nouiomagum Vahalim recipit: quæ supra sunt, quæque Vahalis alueo excluduntur, ad reliquam Belgicam spectant, ad Batauiam non spectant. Sed hic Vahalis decursus, & in Mosam illapsus, in scheda non exprimitur. Et nos quidquid inter Rhenum & Mosam, hoc uno capite absoluemus, ita enim uisum commodissimum.

Batauus fluuius eo modo dicitur, quo Tuscus amnis a Virgilio non semel. Et si mei iudicij res sit, existimem eam appellationem a uulgo & militibus potissimum fluxisse, ob traiectum in Batauiam. In libris certè nullibi extat. Vt hac etiam in parte firmetur opinio quam de tabulæ auctore concepi.

Itinera duo per Batauiam describuntur, Vtrumque Lugduno Nouiomagum, alterum usque Traianam coloniam pertingit. Sunt in ijs pleraque nomina quorum ceteroquin nec uestigium superest. Ideo Batavi plurimum his schedis debituri, quorum prælatâ face, non paucas antiquarias insulæ tenebras illustraturi sunt.

LVGDVNO. 2. *Sic Ant. qui Germaniarum caput, hoc est initium, uocat. Primum enim ab Oceani littore oppidum, duobus tantum passuum millibus dissitum, quod ascriptus numerus significat. Ptolemæo* Lugodunum.

PRETORIV AGRIPPINE. 3. *Castigatior post. S.* PRAETORIV AGRIPPINAE. *Tacitus Annal.* 12. Agrippina, quo uim suam socijs quoque nationibus ostentaret, in oppido Vbiorum, in quo genita erat, ueteranos coloniamque deduci impetrat, cui nomen inditum ex uocabulo ipsius.

Ego eandem ambitionem in coloniæ & huius Prætorij nomine ualuisse sentio: neque enim ualde ambigo Prætorium etiam ad Agrippinam Germanici F. pertinere. Certo fortassis consilio Batauiam ostentationi delegit, imperiosa & sagax mulier, quo apud illam gentem uenerationem augeret, ex qua Augustorum Augustarumque corporis custodes. Reliquiæ in Romæoburgo superesse uidentur. Situs conuenit, Et nomen Romanam antiquitatem præfert. Iunius cap. 18. Batauicæ historiæ ostendit ante annos LXXX. *refossis fundamentis, uaria antiquitatis monumenta id loci esse eruta: præter imbrices litteratos, & figlina ope*

ra,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

ra, etiam ærea signa, atque argentea numismata, quin & prægrandem gemmam: quæ fidem faciunt aliquid supra militare præsidium ibi stetisse. Adde Corn. Aurelium, is à Romanis scholam addiscendis latinis litteris ibidem constitutam scripsit, Cuius etiam Bonau. Vulcanius meminit. Et si ego sine graui, & antiqui auctoris testimonio, nihil huius meo periculo asertum uelim. Ab alijs Telonium Rom. dictum animaduerto.

Ad hoc Prætorium reuocanda est cædes uirginum Britannicarum quam ab Hunnis Coloniæ Agrippinæ patratam, famâ ex nominis errore orta, proditum. Id Gaufredi Asaphensis uetusti scriptoris fragmentum suadet; quod Cesar Baronius, omnis antiquitatis peritissimus, & restituendæ præcipuè ecclesiasticæ historiæ natus, ex Vaticana bibliotheca dedit, nos huc transferemus. Cum Maximus (*qui Gratiano imperium & uitam ademit*) proximas Gallias inuasisset, ac uicinos Armoricos sedibus expulisset, uacuam prouinciam, uberes glebas, Britānicis militibus nouæ coloniæ tribuit ac diuisit. Vnde & eidem prouinciæ comparatum est nomen (*meam fidem hîc nō interposuerim*) ut minor Britannia diceretur. Quo uerò eorum etiam posteritati consuleret, ex magnæ Britanniæ insula singulis uxores quæri iussit: singulis militibus singulę uirgines ex gentilibus suis sunt in matrimonium postulatæ. Erat autem prædictorum militum præcipuus post Maximum, dux Connanus, unus ex Britanniæ regulis, cui paris nobilitatis coniunx designata est, filia Dionoci Regis Cornubiæ, nomine Vrsula. Londini itaque cunctis coactis, inuitæ licet, patrium solum, charosque suos relinquentes, imponuntur nauigijs: dumq; regionem Armoricorum cogitant nautæ, mox sæua procella naues impulit in Germanicum littus. Vbi dum essent Melga Pictorum, & Gaunus (*Sigeberto Gnamus*) Hunnorum piratæ, qui comparata classe, icto fœdere cum Gratiano Imp. aduersus Maximum, ut uel hac arte eum a cæptis deturbarent, cum ad infestandam Britanniam tenderent, in has ad littus iactatas uirginum naues incidentes, sic in Britannas uirgines, ut in hostes grassati sunt, ut uim inferendi illorum pudicitiæ consilium caperent. Quæ omnes hortatu Vrsulæ, mortē durissimā potius oppetere, ac gladijs obtruncari, Christiana con-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

constantia decreuerunt, quam ignominiosum quid pati. Cumque ea persisterent animi firmitate, mox illorum libidine in barbaricum furorem mutata, cum alio properarent, ne longiori mora distinerentur, singulas crudelissimè trucidarunt: Indeque in Britanniam nauigarunt, nactamque eam militibus uacuam aggressi: Sed confestim missis illuc a Maximo duabus militum legionibus, inde pulsi soluerunt in Hiberniam. *Habes narrationem illustrem, quæ multorum friuolis coniecturis hactenus miserè lancinata est. Nam quod diserti homines dicendo efficiunt, ut res incertas, dubias, falsas etiam & temerè confictas, elegantibus uerborum coloribus circumuestitas, pro certis & firmis persuadeant, Eius in his ipsis, & in multis præterea martyrum actis, quorundam scriptorum infantiâ & inscitiâ contrarium accidit. Cum temporum rationem, hominum, locorum, dignitatum nomina permutent, pleraque inepta ex uulgi rumusculis hausta aßuant, fit vt grauissimas historias lectorum ludibrio exponant, & in fabularum opinionem traducant. Non negauerim Virginum historiæ id quoque incommodi accessisse, quod Gratiani reuerentia, cui Melga & Gaunus militarunt, diu pressa, serò in litteras relata est. Imperitè autem, quisquis auctor fuit, quod Hunnorum & Agrippinę nomen inaudisset, ad Athilam & Coloniam Agrippinæ rettulit, magno temporum & locorum errore. Ad tempus quod pertinet, Gratiani & Maximi æuum perspicuè ex Gaufrido intelligimus: Ad locum, Germanicum littus. Lindanus apud Baronium, Aestuaria Germanica ad Rheni ostia, me approbante interpretatur. Sed ea Coloniam vsque pertingere cui fidem faciat? Profecto qui schedas nostras semel inspexerit, Prætorium Agrippinæ longè rectius accipi, fateatur necesse est. Et si iam tunc temporis Romæoburgum à prouincialibus uocabatur (quod quidem non valde affirmo, uerum tamen esse nihil impedit) probabilis erit coniectura, hinc opinionem de Romana peregrinatione natam. Nam Bonna ex Veronæ nomine fluxit, Cum virgines Veronam primum appulisse antiqua historia narret, Et Verona in hoc littore, urbs opulenta & florens steterit. Quod Hadr. Iunius, atque Suffridus lib. primo de Frisijs obseruauere. An & Βασιλεία à Prætorio, (Basileam enim usque Vrsulam aduerso Rheno nauigasse uolunt) non affirmatè dixerim. Vnum Agrippinensibus*

bus libentes largimur, pleraque Virginum cadauera ad illorum vrbem, quę imprimis ampla & potens, atque cum reliqua Gallia in Maximi poteſtate eßet, venerationis cauſa delata.

MATILONE. 5. *Nullibi legere memini.*

ALBAMANIS. 2. *Ant. ambigue* Albimanis, Albinianis. *Iunius extra controuerſiæ aleam poſitum arbitratur caſtra Romana Albiniana ibi ſtetiſſe. Golzius in theſauro habet ex uetuſta inſcriptione*, Coh. III. Albiniana.

NIGRO PVLO. 5. *Nomen fortaſſis caſu inditum, Vti à gallina alba Cæſarum uilla.* Ad gallinas *dicta Plin. lib. 15. c. 30.*

LAVRI. 12. *Si numeros conferas, incidit in Traiectum Ant. Quid ſi eius urbis ſuburbanum, ut Daphne ad Antiochiam Syriæ?*

FLETIONE. 16. *Aut cum Ant. Manaricio conuenit, aut non procul abeſt.*

LEVEFANO. 8. *Niſi fallunt geographicæ tabulæ, huius fani memoria in* Lee *ad Rhenum, nomine fere nihil mutato supereſt.*

CARVONE. 13. *Conſentit Ant. Rhenanus* CARVO *in recto poſuit.*

CASTRA HERCVLIS. 8. *Horum meminit Ammianus Marcellinus lib. 18. Cum ſeptem ciuitates quæ ad Rhenum ſitæ à Iuliano Cæſare receptas narrat, eas aduerſo flumine hoc ordine enumerat*, Caſtra Herculis, Quadriburgum, Triceſimæ, Niueſio, Bonna, Antennacum, & Bingio. *Rhenanus rer. germanic. lib. 3. pro Triceſimis Vtriceſium recipit, atque Vtrechtum videri ſcribit, inſigni topographię errore. Batauia autem hactenus, quod ante monuimus.*

NOVIOMAGI. 10. *Rhenanus legit* NOVIOMAGVS. *Ortelius Nouiomagium, Neomagium & Numagam ſcribi annotauit: Cuius nominis permultas Germaniæ Gallię Britannię ciuitates enumerat. Hæc inter primas clara. In qua Notitia* Præf. Letorum Batauorum Contraginenſium *conſtituit. Iunius lapidem laudat in quo* NEOMA.

ARENACIO. 6. *Ant. hoc itinere* Herenatium, *alio* Aranatio *ſcripſit, legionis* X *alam ſtatiua ibi habuiſſe annotauit. Tacitus hiſt. 5.* Arenacum, Batauodurum, Grines, Vadamque

damque

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

damque *modicos uicos appellat, Arenaci Decimam legionem oppugnatam narrat. Qui Herenatium & Aranatium distinguunt ab inuicem, collatione schedę cum Ant. perspicuè refelluntur. Itidem illi quibus Aranatium aut Arenacum* Arnhem *est. Quo exemplo discamus licet nominum affinitati in explicanda ueteri chorographia non temerè fidendum esse:* BVRGINACIO. 5. *Rhenanus,* BVRGIANTIVM. *Ant. semel cum scheda consentit, iterum modicè dissentit,* Burcinatium, *& leg.* VI. *alam ibi collocat,* COLO. TRA. *Rhenanus, cui tabulam integram uidere contigit,* COLONIA TRAIANA. XI. *non dubio numerorum errore, si ad Burginacium referas. Ant. M. P. V. ascripsit. Assentior Pighio, qui in Hercule Prodicio multis ostendit, præsertim ex Ant. & Ptolemæo, Castra legionis* XXX. *Vlpiæ ibi fuisse: Et si alij aliter. Diuersa est Ptolemæi* Legio Traiana, *ad Rhenum prope Mocontiacum. In autographo Rhenanus significat aduerso flumine sequi,* VETERA. XIII. ASCIBVRGIVM. XIIII. NOVESIVM. XVI. AGRIPPINA. *In Veteribus uereor ne numeri parum correcti, si quidem ad Traianam Coloniam spectant. Nam certis argumentis mihi uerisimile fit, quod Pighius ualde contendit, Traianam aut Vlpia Veteribus fuisse uicina, fere coniuncta. Et conijcio Traianum in eum locum Coloniam deduxisse, quem Tacitus 4. hist. de Veteribus uerba faciens describit,* Vallum murosque firmabant, subuersa longæ pacis opera, haud procul castris in modum municipij extructa. *Operæpretium uerò totum hoc iter ab Ant. & auctore nostro conferre. Numeri proximè conueniunt, ut non aliàs, Si in nostris summam colligas, quæ ob plures interpositas mansiones, in minutiores partes secta.*

Ant.	*Scheda.*
A Lugduno.	Lugduno. 2.
	Prætorium Agrippinæ. 3.
	Matilone. 5.
Albimanis M. P. X.	Albamanis. 2.
	Nigro pullo. 5.
Traiecto M. P. XVII.	Lauri. 12.
Manaritio M. P. XV.	Hetione. 16.
	Leuę fano. 8.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Caruone M. P. XXII.	Caruon e. 13.
	Castra Herculis. 8.
	Nouiomagi. 10.
Herenatio M. P. XXII.	Arenatio. 6.
Burginacio M. P. VI.	Burginatio. 5.
Colonia Traiana M. P. V.	Colo. Tra.

Altero itinere Lugduno Nouiomagum cum Ant. duce destituamur, minus etiam lucis schedis afferre poterimus. Prima a Lugduno mansio,

FORO ADRIANI. 17. *siue ut post. S. habet,* FORVM HADRIANI. XII. *Non exscribam quæ alij de Foris generatim. Huic Hadrianus nomen indidisse uidetur, cum in Galliam & Germaniam profectus (ut Spartianus ait) Britanniam petijt, atque iterum in Galliam regreßus est. Homo gloriæ & honoris cupidissimus, quod Dio notauit, plerasque ciuitates a suo nomine dictas uoluit. A Spartiano exempla petas licet. In Batauis priuatam forsan caussam spectauit, gentis fortitudinem scilicet. Nam miraculi uice fuit, Batauum equitatum illo imperante Danubium transnataße armatum, ut barbari obstupefacti pacem peterent. Circumferuntur in hanc sententiam ipsius Hadriani carmina de Sorano Batauo.*

FLENIO. 18. *Cauesis* Fleuum *Taciti in Frisiis, aut* Philæum *siue* Phleum *Germaniæ apud Ptolemæum accipere.*

TABLIS. 12. *Nihil quod ad explicandum afferam habeo. Nam quod Scaldim Ptolemæus* Tabudam, *nonnulli male* Tabul, *aut* Tabulam *appellauere, nihil huc pertinere potest.*

CASPINGIO. 18. *An nomen paullo inconcinnius, corruptum uidebitur, Vt priores tres litteræ seiungendæ, Castellum significent?*

GRIMIBVS. 6. *Non Grinnes Taciti? Nequaquam. Cum Tacitus non obscurè significet eum uicum extra Batauorum insulam stetisse.*

AD DVODECIMVM. 18. *Nominis ratio in aperto. Eiusmodi apud Ant.* Ad Decimum. Ad Septimumdecimum. Ad Vigesimum. Ad Centesimum. *At quam urbem respiciat, à qua hæc mansio duodecimo lapide dißita, nondum constituere potui.*

Numerus 3. Nouiomago subscriptus fortaßis significat eam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

urbem tot passuum millibus a flumine Mosa, siue Batauo, ut nostræ schedæ habent, distare.

BELGICA. Cap. V.

BELG. *Belgica a reliqua Gallia distinguitur Sequana, aut Sequana & Matrona. Ita Cæsar, Plinius, & Ptolemæus scriptum reliquere. Neque eius quidquam sub posterioribus imperatoribus mutatum, quantum quidem ex Ammiano Marcellino, Notitia prouinciarum, Itinerario Ant. ac libello ciuitatum Galliæ colligere potui. Quorum aliquos auctore nostro non multo antiquiores, aliquos eius ipsius æui esse, uerisimilis suspicio. Hinc sequitur necessariò, flumen quod in schedis inter Belgicam & Lugdunensem, nullo annotato nomine delineatum, pro* SEQVANA *habendum. Neque sanè uideo quid ex posteriori S. ad repugnandum dici queat. In priori, non nego quædam ultra flumen descripta (nobis in Belgica constitutis sermo est) quæ constanti auctorum consensu citra Sequanam posita. Suessiones siue Vessones, Belgicæ populum, eoque citra Sequanam colere, nemo unquam dubitauit: At in scheda* AVG. SVESSOR. *ultra fluuium. Quæ cum considero, auctorem nostrum culpa difficulter libero, nisi ad ruditatem, qua per omnem hanc descriptionem vsus, confugiamus: Nam si fluuium, qui unus continuus expressus est, ita distinguimus ut partim Sequanam, partim uerò Isaram aut Oisam, qui a Sequana paullo infra Parisiorum urbem recipitur, referat, non inconcinnè Suessionum situi conueniet, Cum inter Veromanduos & Suessiones non quidem Sequana, uerum Oisa fluat. Sed fortassis simplicius & rectius facturi sumus, si auctoris errorem fateamur. Montes ad fluuij fontem delineati, Vogesum significare uidentur. Ceterum, quod præterito capite feci, ut explicarem omnia quæ in Scheda Batauiæ nomine comprehensa, etiam si re ipsa ad Batauiam non spectarent, eadem ratione in Belgica & Lugdunensi, atque Aquitania, auctoris diuisionem præ meo sensu sequendam existimo.*

OSISINV. *Post. S.* OSINI. *Plinius* Oromansacos *pago qui Gessoriacus uocatur iunctos scribit; Verum id nomen nimiopere a nostro differt; Hic* Osisini *aut* Osismij *significantur; De quibus mox dicemus.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

VENETI. IO. *Strabo lib. 4. Osismios & Venetos inter Belgas numerat*. Post dictas gentes Belgæ sunt, ad Oceanum pertinentes. De his Veneti nauali pugna cum Cæsare congressi sunt. *Et paucis interiectis*, Post Venetos sunt Osismij. *At sciendum, Strabonem longè maius terrarum spatium Belgis tribuere, quam ab alio quoquam factum sit, ait enim eodem libro*, Primam laudem Belgis tribuunt, diuisis in XV. gentes, quæ habitant inter Rhenum & Ligerim. *Ex illorum sententia qui Sequanam Belgicæ terminum posuere, quorum auctoritatem schedarum auctor saltem ex parte sequitur, fieri non potest ut uel Osisinorum uel Venetorum gentes Belgicæ tribuantur. Cæsar etenim, ut nemo alius obstet, nimis disertè repugnat. Quid ergo? Mansiones quandoque a præsidiarijs militibus nomen accipiebant. Vnum aut alterum exemplum pro multis sit*, Castra Germanorum *in Mauritania Cæsariensi Ptolemæus habet*, Bataua *in Rætis Notitia prouinc. Ita Venetorum & Osisinorum præsidia, extra patrium solum, ubi a geographis describuntur, in isto littore fuiße dico. Iuuat Notitiæ auctoritas; Quæ sub dispositione Ducis tractus Armoricani & Neruicani, ponit*. Præfectum militum Maurorum Venetorum Venetis: Præfectum militum Maurorum Osismiacorum Osismijs, *hi alio loco corruptè* Mauri Sismiaci. *Neque commodè sensurus est, qui* Venetis & Osismijs, *de utriusque gentis regione, potius quam de presidijs ita appellatis interpretabitur. Armoricanum autem & Neruicanum limitem, extendi* per Aquitaniam primam & secundam, Senoniam, Secundam Lugdunensem & Tertiam, *ex Notitia quidem cognoscimus: Belgicum littus ad eundem pertinuisse D. Paulinus epist. 2. ad Victricium locuples testis est, Vtitur enim Morinorum & Neruici littoris nomine promiscuè*, In terra Morinorum situ orbis extrema, quam barbaris fluctibus fremens tundit Oceanus. *Et non adeo multis interiectis*, In remotissimo Neruici littoris tractu. *Quibus uerbis distineor Ios. Scaligero viro magno & docto subscribere. Is Auson. lect. lib. 2. c. 6. & 14. Ebruicanum pro Neruicano tractu in Notitia restituit. Quod scilicet a Neruijs Neruianus dicendus fuerit, nequaquam Neruicanus: & quod Neruij remotissimi ab Aquitania, in Belgis censeantur. At de nomine tenue est argumentum, cum in Notitia deriuationes lon*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

gè ineptiores, pro temporum barbarie supersint. De situ, Remoti quidem Belgæ a priscis Armoricis, sed nescio an item a posterioribus. Illud interim scio ex Eutropij lib. 9. Carausium apud Bononiam simul tractui Belgicæ & Armoricæ tuendo præfuisse, hoc est, ut ego interpretor, eum Armoricani & Neruicani tractus fuisse ducem. Procopius etiam belli Gothici lib. 1. Arborichos Francis finitimos fuiße ostendit; quo loco Ioan. Tilius, cuius per magna apud me est auctoritas, Armoricos intelligit; Abodriti profectò, quos mallet Diuæus, accipi nullo modo possunt. Quomodo enim Abodritis Procopij uerba conueniant, Cum cetera Gallia atque item Hispania iampridem Romanis parebant. *Et mox,* Erant autem Arborichi Romanorum tunc milites. *Arborichi ergo aut Armorici, aut priuatus populus existimandus. Neque ualde mirum est (si rectè obseruauit Tilius, & ante eum nonnulli, Arboricam prisca Gallorum lingua Maritimam significare) id nomen ex Aquitania, ubi Cæsar Armoricas ciuitates constituit, per omnia Gallici Oceani littora proserpsisse.*

GESOGIACO QVOD NVNC BONONIA. *Peius post. S.* GESOGIACO QD NC BOVILLA. *Rhenanus,* GESSORIACO QVOD NVNC BONONIA. *Quæ uera lectio. Sequutus eam Ios. Scaliger ex Rhenani fide, Auson. lect. lib. 1. c. 23. Idem nomen in Ant. itinerario in quinatum,* A portu Geforigensi. *Alio loco,* Gesoriaco. *In itinerario maritimo,* A portu Gesorigiagensi. *In Maximiani panegyrico,* Gesorigia. Gesoriacum Morinorum nauale *apud Ptolemæum. Id diuersum esse à portu Iccio, Icio aut Itio, nondum mihi certis & manifestis argumentis planum fit, Et si quæ plerorumque sit sententia uideo: Immo Cæsare & Strabone potius persuadeor unum eundem locum credere. Cum primum Cæsar in Britanniam traijcere statuisset, lib. 4. belli. Gall.* Cum omnibus copijs in Morinos proficiscitur, quod inde erat breuissimus in Britanniam traiectus. *Anno sequenti, cum hanc expeditionem denuo tentaret lib. 5.* Omnes ad portum Iccium conuenire iubet. Quo ex portu commodissimum in Britanniam traiectum esse cognouerat, circiter millium passuum XXX transmissum a continenti. *At Plinius certè eundem locum significat cum lib. 4. c. 16. à Gessoriaco Morinorum gentis littore proximum in Britaniam traiectum esse scribit (quam*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

quam in passuum numero dissentit à Cęsare nonnihil largius Dion lib. 39.) & posteriores etiam imperatores fere à Gesoriaco aut Bononia, quæ synonima esse ex schedis discimus, In Britanniam traiecere. De Claudio narrat Suetonius c. 17. Et Mela, quem sub Claudio scripsisse existimant, Gesoriacum notissimum portum appellat. De Maximiano, panegyricus Paullo ante laudatus. De Lupicino Duce sub Iuliano Cæsare Ammianus lib. 20. De Theodosio idem Ammianus lib. 27. De Constantino, qui sub Honorio Imperator dictus, & ex Britannia Bononiam traiecit, Zosimus lib. 6. atque Sozomenus lib. 9. c. 11. quamquam hic corruptè Burboniam habet. Cur ergo Gessoriacum diuersum à portu Iccio, vnde Cæsar breuissimum & commodissimum traiectum esse scribit (quod ad illorum temporum opinionem referas) existimem? Maximopere cum Strabo, cuius auctoritate plurimum moueor, prodiderit lib. 4. apud Morinos Menapiorum conterminos, esse Itium, quo nauali D. Cæsar usus in Britanniam transmittens, Atque Ptolemæus Gessoriacum Morinorum nauale appellet, Neque sane credendū sit duo Romanorum naualia in Morinis extitiße. Caussam autem diuersæ appellationis non difficulter ex Ptolemæo aßequimur, is Itium promontorium Gessoriaco nauali propinquum posuit, Inde a promontorio, vti fit, portui nomen inditum. Quò tempore Bononiæ nomen acceperit perspectum non habeo. Eutropius in narratione de Carausio uti uidimus, panegyrista Constantini in patris Constantij laude eius meminit. Forsam à bene ominantibus militibus origine ducta, nam Leg. XXVI statiua ibi habuisse Ant. auctor est. Scio à quibusdam Gessoriacum nauale à portu Gessoriaco distingui; Sed næ illi nodum in scirpo quærunt. Egò non hæc tantum quæ enumeraui, Nauale & Portum Gessoriacum, Nauale & Portum Iccium, atque Bononiam, Sed præterea Portum Morinorum Britannicum, cuius meminit Plinius lib. 4. c. 23. in idem recidere existimo, Britannicum enim nomen, à frequenti traiectu ex ea insula inditum. Quod porro Scaliger Pagum Geßoriacum satis magnum agri modum interpretatur, non abnuo; Verum interim idem nomen alicui eius agri oppido conuenire poße quis neget, tot passim huius generis extantibus exemplis? Maximiani panegyrista de Gessorigia dubitare nos non patitur, Cum obsidionem magni & miri operis, & obseßorum pertinaciam muris confisam explicat. Schedæ itaque uerba, GESSORIA

CO

CO QVOD NVNC BONONIA, *simplicissimè accipimus. Et si uerò Bononiæ nomen inualuit, quod tot testimonijs productis liquet, Gessoriaci tamē non penitus obsoleuisse ex Ant. colligimus.*

CASTELLO MENAPIOR. 12. *Ita etiam post. S.* CASTELLVM MENAPIORV̄. *Consentit Ant. in nomen, cognomine non addito. Verum contra quam schedæ locū inter Gessoriacum & Taruannam, ille inter Taruannam & Bagacum tribuit. Errore librariorum, ut mihi quidem uidetur. Quem ex ipso Ant. corrigimus. Habet is in itinere Geßoriaco Bagacum,*

A portu Geßorigensi
Taruenna M.P. XVIII.
Castello M.P. VIIII.
Virouiacum M.P. XVI.
Tornacum M.P. XVI.

En inter Castellum & Tornacum bina spatia, singula M. P. XVI. *in unum collata M. P.* XXXII. *Mox alio itinere, Castello per compendium Tornacum,*

A Castello
Minariacum M.P. XI.
Tornacum M.P. XXVII.

Quæ conficiunt M. P. XXXVIII. *At cum iter per compendium utique altero illo fuerit breuius, non ineptè conijcimus Ant. in priori Castellum Taruannæ præposuiße, Vt summæ M. P.* XVIII. *accrescant, & M. P.* L. *colligantur: quæ ratio posterius compendiarium iter M. P.* XII. *excedit, Cum aliâs longius a breuiore (quod fieri neutiquam potest) M. P.* VI. *superaretur. Vidit hoc Simlerus, & in compendiario itinere annotauit, quosdam inter Minariacum & Tornacum M. P.* XXVII. *signare uti nos fecimus, alios M. P.* X. *demere, Vt totum iter M. P.* XXVIII. *constet, Et longiori (id M. P.* XXXII. *esse uidimus) cedat M. P.* IV. *Verum hanc correctionem neque priores editiones, quas Diuæus sequutus, neque res ipsa admittit. Nam cum Ant. itinere Castello Coloniam, inter Minariacum & Camaracum M. P.* XXXIII. *describat,*

Menariacum.
Nimetacum M.P. XVIIII.
Camaracum M.P. XIIII.

Compertum autem sit Tornacum & Camaracum fere æqualibus spatijs

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

ſpatijs à Taruanna diſtare, Conſequens ſit etiam interſtitia a Tornaco & Camaraco Minariacum, quæ prima poſt Taruannam manſio, non immenſum differre, Et ſi inter Camaracum & Minariacum M. P. XXXIII. *ſanè inter Tornacum & Minariacum facilius M. P.* XXVII. *quam M. P.* XVII. *admittimus. Quã quam non eſt cur iſto argumentorum circuitu ualde opus habeamus. Ant. litem diſertis uerbis dirimit, Eo quod plus ſpatij a Caſtello Nimetacum & Camaracum quam a Taruanna aſcribit. In hoc enim id de quo quærimus prorſus recidit. Itinere Caſtello Coloniam,*

A Caſtello
Menariacum M. P. XI.
Nemetacum M. P. XVIIII.
Camaracum M. P. XIIII.

Qui numeri collecti M. P. XLIIII. *efficiunt. Itinere Taruanna Durocortorum,*

A Taruanna
Nemetacum M. P. XXII.
Camaracum M. P. XIIII.

Hi conficiunt M. P. XXXVI. *Quæ cum ſe ita habeant, Quis porro ambiget num Ant. Caſtellum ante Taruannam, num uerò poſt eam poſuerit? Corrumpendo autem Ant. Ptolemæus fuit. Is cum Moſam non ſuo loco deſcripſerit, Videtur Caſtellum ad Moſam inter Taruannam & Baganum collocaſſe. Meminit Ammianus Marcellinus lib. 17. oppidi Caſtelli quod fluuius Moſa præter lambit, eſtque id ipſum quod Ptolemæus rettulit, Verum a noſtro & Ant. differre, nemo harum regionum tam ignarus eſt, quin ex interuallo a Geſſoriaco & Taruanna ad Moſam, poſſit intelligere. Vtrumque ad Menapios pertinuiſſe, nihil impedit, cum Menapiorum latiſſimi fuerint fines. Et neſcio quid, præter tenues coniecturas, ſequuti ſint, qui Ant. Caſtellum Morinis tribuêre, Nos ex ſchedis Menapijs uindicamus; Quam in rem aptè obſeruauit Diuæus ex Gandenſium cænobiorum archiuis, etiam poſteriori ſeculo, cum Franci rerum in Gallia potirentur, Menapiſcum pagũ à Scaldis ripa, ad Morinorum fines, haud procul Taruanna extendi ſolitum. Quod ideo moneo, ne miremur, cum Bononia & Taruanna Morinorum fuerint, qua ratione Caſtellum intermedium Menapijs poſſit tribui, Fit enim perſæpe, ut qui in confinio diuer-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

ſorum populorum iter habet, uiciſsim ad utriuſque gentis oppida diuertat.

TERVANNA. 22. *Ant.* Taruenna. *Ptol.* Taruanna.

VIROVMO. 11. *Ant.* Virouiacum.

TVRNAEO. 12. *Reſtitue,* TVRNACO. *Ant.* Tornacum. *Videtur in libello prouinc. Galliæ,* Ciu. Turiacenſium, *Belgicę ſecundæ. In Notitia eſt,* Procurat. Cynegij Tornacenſis Belgicæ ſecundæ.

PONTES CALDIS. 10. *Legendum* PONTE SCALDIS. *Ant.* Ponti Scaldis.

BACA CONERVIO. 12. *Facilis correctio,* BAGACO NERVIORVM. *Ita Ant. habet. Ptolemæus* Baganum, *In quibuſdam codicibus* Baiacum, *uel* Bauacum. *Qui hodie Tornacum dici opinantur, ſchedâ & Ant. itinerario apertè refelluntur; Item illorum ſolidis argumentis eſt exploſa ſententia, qui Cæſaris Belgium interpretati. Id non negauerim Bagacum in Belgio conſtitutum eſſe. De Neruiorum gente mox aliqua. Iam totum hoc iter cum Ant. conferamus.*

Ant.	*Scheda.*
A portu Geſorigenſi	Geſſoriaco, qđ núc Bononia.
	Caſtello Menapiorum. 12.
Taruenna M. P. XVIII.	Teruanna. 22.
Caſtello M. P. VIIII.	
Virouiacum M. P. XVI.	Viroumo. 11.
Tornacum M. P. XVI.	Turnaeo. 12.
Ponti Scaldis M. P. XII.	Pontes caldis. 10.
Bagacum M. P. XII.	Baga coneruio. 12.

Reliquias uiarum militarium his locis ſupereſſe, partim ſaxis grãdibus, partim ſilice minuto & glarea ſtratas, intellexi ex Ortelij & Viuiani itinerario.

VOGOBOGIACO. 16. *Lege* VOGOBORGIACO.

BEMMICO VICO. 43. *Reſtitue* GEMINIACO. *Notitia inter legiones Comitatenſes,* Geminiacenſes.

PERNACO. *Has tres manſiones paullo aliter nominat Ant. itinere a Caſtello Agrippinam, inter Bagacum & Aduacam uel Aduaticum Tungrorum,*

Vodgoriacum M. P. XII. *Al.* Vodogoriacum.
Geminiacum M. P. X.

Per-

Perniciacum M. P. XXII. *Al.* Peruiciacum. *Al.* Perticiacum. *Longè petita, neque ad meum gustum est coniectura Simleri, de Præsidiensibus, qui in Notitia cum Magistro Equitum Galliarum.*

Supra hoc iter, scheda quatuor nomina habet in uia quæ à Noniomago descendit,

CEVDVM. 22.

BLARIACO. 12.

CATVALIVM. 14.

FERESNE. 16. *Ad quæ, cum omnia mihi pariter ignota sint, nihil quod notem habeo. Cur enim lectorum otio abutar, ut ad* CEVDVM *&* CATVALIVM, *de Ceutronibus siue Centronibus & Catuacis planissimas nugas congeram?*

Infra Vogoborgiacum iter est quod Bagaco Durocortum ducit, hisce mansionibus distinctum,

II. DVRONVM. 10. *Sic Ant.*

VIRONVM. 13. *Ant.* Verbinum. *Diuæus ait ad Veromanduos pertinere.*

NINTICACI. 9. *Ant.* Minaticum.

AVXENA. 10. *Ant. itinere Durocortoro Diuodurum,* Auxuenna *uel* Axuenna. *Itinere Bagaco Durocordorum corruptè* Muenna, *Quod nomen hinc licet corrigere. Meminit Cæsar 2. de bello Gallico fluminis Axonæ, in extremis Rhemorum finibus, Ab eo nomen oppido inditum credibile est.*

DVROCORTO. *Ant.* Durocortoro *&* Durocordoro. *Cæsar lib. 6.* Durocortum Rhemorum. *Ptolemæus* Durocottorum. *Strabo lib.* 4. Inter istas gentes Rhemi nobilissimi sunt, & eorum urbs primaria Duricortora maximè incolitur, & Romanorum præfectis hospitium præbet. *Totum iter ex Ant. subijcimus.*

Ant.	*Scheda.*
A Bagaco Neruiorum	Baca conerio.
Duronum M. P. XII.	Duronum. 10.
Verbinum M. P. X.	Vironum. 13.
Catusiacum M. P. VI.	
Minaticum M. P. VII.	Ninticaci. 9.
Muenna M. P. VIII. *Al.* XVIII.	Auxenna. 10.
Durocordoro M. P. X.	Durocorto.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

RERVI *qui in extrema ſcheda, pro* NERVII S *poſiti. Neruios maximè feros inter Belgas haberi Cæſar tradit. Ab ijs Atrebates, Veromanduos, Ambianos, Treuiros, Senones, Rhemos & Eburones contingi, ex eodem Cæſare & Strabone colligimus. Quæ fidem faciunt latiſſimis finibus uſos eſſe. Eo etiam Cæſar pertinet cum ſcribit Centrones, Grudios, Leuacos, Pleumoſios, Gordunos ſub illorum imperio fuiſſe.*

Iam ſi Belgicam a capite repetimus, proxime Geſſoriacum aut Bononiam, ſequuntur in itinere Auguſtam Sueſſ. nomina ſeptem, quæ a nemine alio, quod ſciam, relata.

GRAVINV.

LVCCOMAGI. 7. *poſt. S.* LINTOMAGI.

ADVLLIA. II. *Numeri barbari undecim ſignificant, in poſt. S. numeri Roman.* II. *duo.*

DVROICO REGV. 14.

10. SETVCIS. 10.

RODIVM. 9.

IVRA. 16. *Habent Cæſar, Plinius & Ptolemæus Iuram aut Iuraſſum montem, Sed qui ad hanc manſionem nihil pertineat.*

NEMETACO. 14. *Ant.* Nemetacum & Nimetacum, *Cum alijs itineribus, tum Taruenna Tornacum. Videtur* Metacum *Ptolemęi, quod nonnulli codices* Rigiacum & Origiacum *appellant. Diuæus pro* Nemetocerna *Cæſaris accipit.*

ERMANACO. 40.
HERMONACVM. 8. } *Ant. unam tantum manſionem inter Nemetacum & Bagacum habet,* Camaracum *ſcilicet. An ea in ſcheda Ermanacum ſit, nondum ſtatuo.*

13. TEVCERA. 12. *Iſtud etiam nomen, uti priora duo, ſchedæ debemus.*

SAMMAROBRVIA. 31. *Corrige* SAMAROBRINA, *ex Cæſaris aliquot locis, & Cicerone ad Trebatium lib. 7. ep.* 11. 12. 16. *Ant. promiſcuè* Samarobrina, Samarabriua, Samarabriga, *Ptolemæus* Samarobriga.

AVG. VIRO MVDVOR. 25. *Ant.* Auguſta Veromanduorum, *Ptolemæo* Rhomanduorum. *Ant. inter Nemetacum & Auguſtam habet Camaracum, Scheda Ermanacũ.*

RATVMAG'. 8. Latomagus *Ant. Noſtro affinitas inter*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

ter L *&* R, *non semel imposuit.*

RITVMAGVS. 12. *Ant.* Rotomago *&* Ratomago, *Ptolemæo* Rhatomagus *in Subanectis, aut Vbanectis, ut Latini codices præferunt. Græcos Neruios habere monet Ortelius.*

MEDIOLANO AVRERCOR. 12. *Lege* AVLERCORVM *ex Ant. cui inter Ratomagum & Mediolanum* Yggade *est, aut* Vggade. *Ptolemæus triplices* Aubercos. *siue* Aulircios *(ut illi uocare usus) numerat:* Aulircios Diaulitas, Aulircios Cenomanos, Aulircios Eburaicos, *Omnes in Lugdunensi Gallia, & in Eburaicis* Mediolanum. *Plinius duplices in Lugdunensi* Aulercos, *qui cognominantur* Eburones, *& qui* Cenomanni. *At quidam ex Cæsare Aulercos in Belgica constituunt: Qua de re mihi (uerum fatebor) non admodum liquet. Et incertus feror an de Mediolano litem secundum schedam, an secundum Ptolemæi tabulas dare sit æquius. Eo maximè, quod de Sequanæ delineatione iam antea scrupulum iniecerim. Illud ex Ant. itinere, quod inferius dabimus, apparet, Mediolani nomen in scheda, inter Ritumagum & Durocassium, non alieno loco positum. Si quid erratum, in Sequanæ cursu erratum, esse. Nisi malumus ad utramque Sequanæ ripam duplex Mediolanum stetisse. Vti tris ipsis locis apud Ptolemæum duplex Rothomagus. Aliâs minimum octo diuersas urbes Mediolani nomine apud geographos reperire est.*

LVGDVNENSIA. Cap. 6.

L*Vgdunensis à Belgica ijs terminis distinguitur quibus diximus. Ab Aquitania olim Garumna, uti Cæsar scripsit, & qui eum sequuti Mela atque Plinius. Augustum autem, populos qui inter Ligerim & Garumnam, Aquitaniæ addidisse Strabo refert, Et Ptolemæus ita in tabulas rettulit. Idem posterioribus temporibus obtinuiße, ostendit libellus prouinciarum Galliç, qui Cadurcos, inter Ligerim & Garumnam positos, Aquitaniæ ascribit. Aethicus etiam & Vib. Sequester id apertè confirmant. Hinc apud me oppidò certum, pro eo quod in utraque scheda* FL°. RIGER. *substituendum* FL°. LIGER. *quo pacto, decurtato nomine Ligerim appellabant. Tibullus lib. 1. eleg. 7.*

Carnoti & flaui cærula lympha Liger. *Auson. edyll. 9.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Non tibi se Liger anteferet —. *fortassis & Lucanus lib. 1.* Et nũc tonse Liger — *Quamuis alij in Lucano* Ligur. *Quod uerò auctorẽ nostrũ in Sequanæ descriptione dubiè & timidè defendere ausi fuimus, idem quin de Ligeri faciamus, errore eius manifesto impedimur. Et certè nescio quid causæ subesse interpreter, cur in fluminum delineatione lapsus sit potissimum: Ne a transcriptoribus erratum existimem, schedarum consensu prohibeor. Illud interdum cogito, An fortassis itinera ab auctore nudè in tabulas relata, ab alio deinde aliquo fluuiorum descriptiones additæ sint. Sed quidquid caußæ, error in propatulo est. Eo loco, uel non multum diuerso, quo in schedis* Fl. Riger *in mare descendit, Ptolemæus Erium (Cænalis* Ferium *agnoscit) descripsit, prope* Dariorigum *nimirum. Ligeris deinde ostia meridiem uersus, post* Briuatem portum, *qui in scheda* Portu namnetu *uidetur Vnde Strabo scripsit,* Ligeris inter Pictones & Nannetas effluit.

ALAMA. 7. *Post. S.* ALANNA. *Restitue* ALAVNA *ex Ant. In aduersa Britannia est Ptolemæo fluuius* Alaunus, Alaunius, *aut* Halænus.

CORVCIA CONNV. 21. *Post. S.* CROVCIA CONNVM *Ptolemæi* Crociatonum, *Ant.* Caracotino.

AVGVSTODVRO. 24. *S. post.* AVGVSTVDVRO. *Diuersum ab Augustoduno Aeduorum.*

ARAE GENVE. *Post. S.* ARARGENVE. *fortassis Ptolemæi* Ingena.

NVDIONNV. *Videtur* Nouiomagum *Ant. inter Breuiodorum & Condate. Cum Nouioduno Cæsaris in Suessionum finibus non confundendum.*

IVLIOBONA. 18. *Consentiunt Ptolemæus & Ant. Nisi quod Ptolemæus locum alieniorem tribuit.*

BREVODVRO. 20. *Ant.* Breuiodurum, Breuiodorum, *aut* Brigaodorum. *Breuoduro Mediolanum Aulercorum, de quo præterito capite loquuti sumus; Mediolano Condate rectã uiam duxiße, schedæ lineæ ostendunt: Sed hoc itinere flumen bis traijciendum erat, Id qui declinare cupiebant, Breuoduro Nudiõnum aut Nouiomagum, inde Condate pergebant, Vt ex Ant. cognoscimus.*

CONDATE. 10. *Ita Ant. Aut Ptolemæus in situ ualde errat, aut eius* Condate *diuersum est.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

DVROCASSIO. 13. Durocaſis *Ant. Cui in itinere Iuliobona Durocaſim rectè cum ſcheda conuenit, præterquã quod Mediolani loco Nouiomagum habet, ea de cauſſa quam diximus.*

Ant.	*Scheda,*
A Iuliobona,	Iuliobona. 18.
Breuiodorum M. P. XVII.	Breuoduro. 20.
Nouiomagum M. P. XVII.	Mediolano Aurercorũ. 12.
Condate M. P. XXIIII.	Condate. 10.
Durocaſis M. P. X.	Durocaſsio. 13.

MVRICV. *Mendum ſuſpicor in prima littera, atque* AVRICVM *legendum, pro* Autrico. *Ptolemæi. Verum ſi quorundam euincit opinio, Autricum eandem urbem cum Antiſſiodoro eſſe, manum ſuſtineo, cum mihi ſatis conſtet Muricum noſtrum Antiſſiodiori locum occupare non poſſe. Ant. itinere Ratomago Luteciam, habet poſt Ratomagum, Yggade, Mediolanum Aulercorum, Durocaſim, Diudurum; inde Luteciam.*

CASARAMAGO. *Reſtitue* CAESAROMAGO. *Etſi in ſcheda nonnihil diſſidet a proxima linea cui* Petrumuiaco *aſcriptum, ad eam tamen pertinet, & quidem ante Petrumuia cum occurrere Ant. nos docet, Quod ſcheda non ſatis fide exprimit.*

PETRV VIACO. 15. *Petromantalium aut Petromantalum Ant. Is itinere Caracotino Auguſtobonam ſic habet.*

Ant.	*Scheda.*
A Caracotino	Coruci connu. 21.
Iuliobona M. P. X.	Iuliobona. 18.
Loium M. P. VI.	
Latomago M. P. XIIII.	Ratumag⁹. 8.
Rotomago M. P. VIIII.	Ritumagus. 12.
Petromantalum M. P. XVI.	Petrũ uiaco. 15.

BVRVS ARA. 15. *Ant.* Briua Iſare, *aut* Iſaræ. *Sic autem Ant.*

	Scheda.
A Cæſaromago	Caſaromago.
Petromantalium M. P. XVII.	Petrũ uiaco 15.
Briua Iſare M. P. XIIII.	Buruſara. 15.
Luticiam M. P. XV.	

AVG. MAG⁹. 16. *Ant.* Auguſtomago.

AVG. SVESSO℞. 21. *Ant.* Auguſta Sueſſonum. *Et abſo-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

absolutè Suessonas. *Ptolemæo* Augusta Vessonum. *In Notitia inter fabricas*, Suessionensis Scutaria, Balistaria, & Clibanaria. *Ex Ant. discimus hoc nomen in scheda paullo incuriosius, ut multa alia positum, in dextrum latus aliquantum promouendum esse; Nam inter Cæsaromagum & Suessonas, Augustomagus. Cuius culpæ facile transcriptorem reum statuo, qui spatijs tantillum mutatis (quod in geographicis tabulis facillime contingit) symmetriam perturbarit. Iter a Samarabriuas Suessone tale est,*

Ex Ant.	*Scheda,*
A Samarabriuas	Sammaro bruia. 31.
Carmiliaca M. P. XI.	Setucis. 10. *aut* Rodiu. 9.
Cæsaromago M. P. XIII.	Casaromago.
Litanobrige M. P. XVIII.	
Augustomago M. P. III.	Aũg. mag⁹. 16.
Suessonas M. P. XII. *al.* XXIII.	Aũg. Suessorum. 21.

Ex itinere Tarouenna Durocortorum has etiam mansiones conferamus, quarum pleræque priori capite explicatæ.

Ant.	*Scheda.*
A Tarouenna.	Teruanna. 22.
Nemetacum M. P. XXII.	Nemetaco. 14.
Camaracum M. P. XIIII.	Ermanaco. 40.
Augusta Veromanduorum M. P. XVIII. *al.* XII.	Aũg. uiromuduorum. 25.
Conta Aginnum M. P. XIII.	
Augusta Suessonum M. P. XII.	Aũg. Suessorum. 21.
Fines M. P. XIII.	
Durocortoro M. P. XII.	Durocorto.

Nunc retro redeundum, ad ea quæ in Lugdunensi supersunt. Mari proxima est mansio,

CORIALLE. 29. *post. S.* CORIALLO.

COSEDIA. 9. *Post. S.* COSEBIA. *Ant.* Consedie *uel* Cosedia.

LEGEDIA. 48. *post. S.* LESEDIA. XLIX.

CONDATE. 16. *Ita Ant. Plura fuere huius nominis oppida per Galliam & Britanniam.*

SIPIA. *Huius, & proximè sequentis mansionis nemo præterea meminit.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

REGINEA. 14. *post. S.* REGINCA.

FANO MART. 25. *Consentit Ant. Quæ Ortelius de Fano mantis, aut Fano Martis ex Notitia, & sanctorum historijs collegit, ad hanc mansionem nihil spectant, Cum Belgicam respiciant.*

BESOCRIBATE. 45. *S. post.* GESOCRIBATE.

VORGIV. 24. *S. post.* VORGIA. *Videtur* Vorganium *aut* Vargonium *Ptolemæi.*

SVLI. 20. *post. S.* SVLIM. *Et quoniam ab Ant. iter Ala una Condate describitur, Id hic cum Scheda conferamus, Etsi in schedis hac uia linea nulla ducta est.*

Ant.	*Schedæ.*
Ab Ala una	Alama. 7.
Consedie M. P. XX.	Cosedia. 19.
Fano Martis M. P. XXXII.	Fano Martis. 25.
Ad fines M. P. XXVII.	
Condate M. P. XIX.	Condate. 16.

Vbi non frustra admoneo, illos qui hæc loca omnia in Belgica constituunt, quod fecerunt uiri docti, Ant. non optimos codices sequuti, ualde falli: Et quod necessario sequitur, in explicatione nominum ad nostri temporis rationem, mirè errare. Cuius erroris indicationem his schedis debemus.

AQVITANICA. Cap. VII.

A*Quitania ad occidentem solem mare attingit. Reliquos eius limites, qui in scheda non expressi, nihil persequi necesse. Mare Plinio & Ptolemæo* Oceanus Gallicus, *aut* Aquitanicus: *Aethico & Orosio,* SINVS AQVITANICVS, *uti etiam posterior scheda scribit, nam* AGVITANICVS *in priori, correctionem postulat. De sinus uerò specie geographorum pinaces consule, Schedis ne fidem habeas.* CADVRCI. *Hos populos habet Cæsar, Strabo, Ptolemæus. Strabo & Ptolemæus disertè inter Ligerim & Garumnam constituunt.*

CONBARISTVM. 16. *A Condate & Sipia huc iter est. Conbaristi autem meminit nullus.*

IVLIOMAGO. 17. *Ptolemæo etiam* Iuliomagus.

DVR-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

DARCORTTVRA. 20. *post. S.* BARTORITVM. *Ptolemæo* Darioritum *aut* Dariorigum.

DVRECIE. 29. *post. S.* DVRETIE.

PORTVNAMNETV. 18. *Namnetum portus.* Nannetes *habet Cæsar & Strabo. Ptolemæus* Namnetas *in mediterraneis procul à mari collocat. Si ad hos respexit, falsò. Hic uerò portus* Briuatis portus *Ptolemæi uidetur, uti dixi.*

SEGORA. 33. *Ptolemæo,* Secor portus.

LEMVNO. *Ptolemæo,* Limunum.

SCHEDA POSTERIOR.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

SCHEDA POSTERIOR.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

POSTERIORIS SCHEDAE EXPLICATIO.

PARTITIO. Cap. I.

PLERAQVE *huius ſchedæ, quod cum priori conuenirent, iam antea ſumus exequuti: Britannica nimirum, Barbarica, Belgica, Lugdunenſia, & Aquitanica nonnulla: ea hic repetere non eſt animus. Superſunt Aquitanica alia, Hiſpanica, & Africana, quæ totidem capitibus abſoluemus.*

AQVITANICA. Cap. II.

Quitania uerſus meridiem ad Pyrenæos montes pertinet. Horum perpetua iuga in ſcheda expreſſa: quid quid ultra ea, ad Hiſpaniam ſpectat.

In illa Aquitaniæ parte quam nunc deſcribimus, cui etiam Narbonenſis Galliæ portio accenſa, Duo flumina delineata ſunt, nullis additis nominibus. Primum, quod ſinui Aquitanico in ſcheda propius, Videtur Canentelus *Ptolemæi, Auſonius in Moſella* Carantonum *appellat. Alterum* Garumna *eſt, Cuius Cæſar, Strabo, Mela, Plinius, Auſonius, Sidonius & Ptolemæus meminere, quamuis in quibuſdam Ptolemæi codicibus perperam* Garyna *ſcribitur. At uerò, cum non modo Carantonus & Garumna, ſed etiam Carantonus & Lige-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

ris, quodammodo paralleli sint respectu Pyrenæorum montium, uti Strabo lib.4. tradit, & certum sit hosce tres fluuios, omnes eodem littore uersus occidentem solem in Aquitanicum Oceanum effluere, Apparet quam nulla auctori nostro cura fuerit, tum in regionum, tum in fluminum descriptione ueritatem assequi: Vtpote qui habuerit satis, itinerum rationem, mansionum nomina, ordinem atq; interstitia annotare: Ac in fluuijs neq; fontes, neque ostia, neq; in decursu flexus, Verum id spectarit unum, Vt ostenderet quæ urbes eorũ alueis ab inuicẽ distinguerẽtur. Eum ferè in modũ quo Notitia Nilum in Aegypto & Thebaide, Iordanem in Palestina, Tigrim & Euphratem in Mesopotamia, Danubium in Scythia expressit. Quamuis noster hac ipsa in re sæpius aberrauit; Nisi in alium quempiam culpam conijcere malumus, Vti iam antea innuimus.

BVRDIGALO. IX. *Lege* BVRDIGALA. *Vrbs plurimorum geographorum & historicorum monumentis nota. Quidam* Burdegalam, Burdigalliam, *libellus prouinc. Galliæ,* Metrop. ciu. Bordegalensium. *Sed in eam quam probauimus lectionem fere omnes consentiunt. Ausonius de urbibus 13.*

Burdigala est natale solum ——
Burdigala ancipiti confirmet uertice sedem,
Diligo Burdigalam ——

Et sæpissimè alibi. Est autem caput Biturigum Viuiscorum, Impositum paludi marinæ, quam Garumnæ ostium efficit, *ut Strabo scribit. Neque in ea Garumnæ ripa qua nomen scriptum, sed in aduersa sita, In qua etiam Ptolemæus constituit. Neque fortassis aliter præferret tabula, si extaret integra: Nam sæpe fit ut geographi pro chartæ spatio in una fluminis ripa urbem delineent, ex aduerso nomen describant.*

BLAVIA. XXII. *Ant.* Blanuto, Blauuto, *aut* Blauio. *Notitia* Blabia, *Vbi* præfectus militum Carronensium. *Ausonius epist. 10. ex Scaligeri editione* Militarem Blauiam *vocauit.*

LAMNVM. XIII. *Ant.* Tamnum.

MEDIOLANO SANCON. XVI. *Restitue* SANTON. Mediolanum Santonum *habent Ant. Strabo, Ptolemæus, Ausonius, alij. Libellus prouinc.* Ciu. Sanctonum.

AVEDONACO. VIII. *Ant.* Aunedonacum. *Videtur*

tur Ducona *Ptolemæi, quibusdam* Doueona.

BRIGIOSVM. XII. *Nihil de hac mansione apud alios inuenio.*

RARAVM. XVI. *Ant* Rauranum. *Ita Paulino epist. 3. ad Ausonium,*

Rauranum Ausonias huc deueniſſe curules.

Vbi quidam Raraunum, *quidam perperam* Romanum. *Conferamus Ant. in itinere Burdigala Augustodunum.*

Ant.	*Scheda.*
A Burdigala,	Burdigalo. IX.
Blanuto M. P. XIX.	Blauia. XXII.
Tamnum M. P. XVI.	Lamnum. XIII.
Nouio regum M. P. XII.	
Mediolanum Santonum M. P. XV.	Mediolano Sācon. XVI.
Aunedonacum M. P. XVI.	Auedonaco. VIII.
	Brigioſum. XII.
Rauranum M. P. XX.	Raraum. XVI.

Lomounum M. P. XXI. *deinde in Ant. sequitur, Quod in priori S. Lemuno est. Atque hoc loco utraque scheda committitur.*

Alterius itineris à Burdigala prima mansio est, ARATREDO. XVIII. *Videtur* Anderidum *Ptolemæi in Tabulis Aquitanicis.*

CORTERATE. *Hoc nomen non memini præterea legere.*

CONDATE. X. *Non satis perspectum habeo an in hoc itinere censendum sit. Indicaui antea, nomen Condate sæpius per Britanniam & Galliam occurrere. De portu Condate prope Burdigalam Ausonius epist. 5.*

Vnus Domnotini te à littore perferet æſtus.
Condatem ad portum, ſi modo deproperes.

Rectius fortaſſe accipimus Condatinum uicum, de quo Paulinus ad Auson. epist. 3.

In Condatino dicēris degere uico.

Nisi portus & vicus idem sit, quod Eliæ Vineto uidetur.

SARRVM. XX. *Istud etiam nomen mihi ignotum.* VESONNA. XIIII. *Alia à* Veſuna *Ant. quod ex itineris ratione liquet. Facilius cum Ptolemæi descriptione conueniat.*

SERMAMCOMAGO. XII. *Quid sit adhuc quæro.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

CASSINOMAGO. XVII. Videtur Caſsinogilum, *cuius Iuo & Floriacenſis in Aquitania meminere, Ortelio teſte: Floriacenſis inter flumina* Droch *&* VVarumnam *conſtituit; prioris nomen mihi obſcurum eſt, poſterius Garumnam ſignificat. Caſſinogili uillæ Regiæ bis mentionem facit auctor antiquus, qui uitam Ludouici Pij Imp. ſcripſit, à P. Pithæo emiſſus, & oſtendit haud procul à Garumna abfuiſſe.*

AVSTRITO. XIIII. *Hic quoque mihi tenebræ.*

Tertio itinere ſequitur primo loco poſt Burdigalam.

SERIONE. XX. *Ant.*Sirione.

VESVBIO. *Ant.*Vſſubium.

FINES. XV. *Ant.conſentit.*

AGINNVM. VI. *Quamquam mihi non admodum liquet an hi numeri ad Aginni nomen pertineant. Meminere Aginni Ant. Ptolemæus, Auſonius. In libello prouinc.galliæ eſt* Ciu. Agennenſium.

EXCISIVM. *Ant.*Exciſum.

BROLINDV̄. *Huius manſionis loco Ant. eſt* Trauectus *uel* Traiectus. *Intelligimus Brolindi fuiſſe Traiectum, Garumnæ fortaſſis, & ſi ſcheda eum non exprimat, ſed ego coniecturam ex Finei Gallica tabula capio.*

BIBONA. *Huc incidit Ant.* Veſuna *aut* Veſunna.. *Num noſter, num uerò Ant.rectius ſcripſerit quî ego diuinem? Indicabo tamen Veſunę nomen mihi iam antea, conferenti Ant.cum Ptolemæi tabulis, ſuſpectum fuiſſe. Ant.porro in itinere Burdigala Argantomago ſic habet.*

Ant.	*Scheda.*
A Burdigala	Burdigalo.IX.
Sirione M.P.XV.	Serione.XX.
Vſſubium M.P.XX.	Veſubio.
Fines M.P.XXIIII.	Fines.XV.
Aginnum M.P.XV.Al.XII.	Aginnum.VI.
Exciſum M.P.XIIII.	Exciſium.
Trauectus M.P.XXI.	Brolindū.
Veſunna M.P.XVIII.	Bibona.

XV. CLVSA. X. *Videtur* Clauſecia, *cuius meminit Sidonius epiſt. lib.5. Et ſi Ortelius pro eo nomine ex antiquo codice* claudus etiam *legit. Puto ad Pyrenæi fauces pertinuiſſe.*

No-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Notum est castella faucibus imposita posteriori æuo Clausas, Clusas, *atque etiam* Clausuras *appellata.*

BESINO. XII. *Ant.* Bersino *aut Belsino.*

CLIBERRE, XV. *Ant.* Clembertum *aut* Climberrũ.

CASINOMAGO. XIX. Salomaco *Ant. fortassis, in itinere ab Aquis Terrebellicis Burdigalam; Vt prima syllaba apud Ant. perierit, reliquæ luxatæ sint, Vtrumque non raro accidit. Fortassis hodie* Causalion. *Si quis etiam quæ de Cassinogilo supra adduximus, huc reuocanda iudicauerit, non ualde contenderim.*

TOLOSA. *Fateor, diu in hoc nomine hæsitaui. Ne clarissimam Tectosagum urbem interpretarer, locorum ratio impediebat. Suspicatus sum aliquando Losam Ant. eſse. Is enim in itinere ab Asturica Burdigalam, inter Summum Pyrenæum & Burdigalam eam mansionem habet, quod nostræ conuenire uides, Et fieri potuit ut in Ant. priores duæ litteræ exciderint. Sed neque sic quoque itineris ordo satis constabat. Itaque tandem mihi persuasi necessario, Tolosam nostram ab utraque differre, neque eius ceteroquin memoriam exstare. Id ne cui incredibile uideretur, obserua ui haud ita procul aliam etiam Tolosam in Cantabris, ad flumen eiusdem nominis, quam nonnullæ geographicæ tabulæ Tolosettam appellant.*

LACTORA. *Ant* Lactura. *libello princ.* Lastoracium *uel* Lasturacium. Lectorium *&* Lactorium *Golzio in thes. ex uetustis inscript.* Lactoratium *agnoscit Scaliger, & producit inscriptionem quæ meminerit* CIVITATIS. LACTORATEN. *Nomen adhuc retinet. Ant. iter ab Agenno Lugdunum Conuenarum aut Cuquenorum describit, Et cum Lugdunum a Clusa nostra haud procul abfuerit, fit ut easdem cum scheda mansiones habeat, eo tantum differens, quod Lacturâ rectâ Climberrum pergit, Tolosa & Cassinomago omissis.*

Ant.	*Scheda.*
Ab Agenno	Aginnum.
Lactura M. P. XV.	Lactora.
	Tolosa.
	Casinomago. XIX.
Clembertum M. P. XV.	Cliberre. XV.
Bersino M. P. X.	Besino. XII.

Lug-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Lugduno M. P. XXIIII. XV. Clusa. X.

Tolosam inter & Bibonam duæ mansiones describuntur,

FINE. *Et*

COSA. XX. *De quibus nihil compertum habeo, nisi Cosa Ptolemæi & Ausonij* Cossium *sit.*

Reliquæ item a Tolosa mansiones obscuræ sunt,

BVDINO.

BVROMAGI. *An* Bormannici *Plinij lib. 3. c. 4.?*

SARCASSIONE. XII. *Huic lucem dabimus unius litteræ immutatione,* CARCASSIONE. Carcassum, Carcasonem, Carcasionem, *Plinius Ptolemæus & Procopius uariè appellant.*

AQVIS. *Ptolemæo* Aquæ Augustæ *in Tarbellis, Ant.* Aquæ Terrebellicæ.

HISPANICA. Cap. III.

Ispania Pyrenæos montes Septentrionem uersus habet; ad ortum mediterraneum mare, quod in scheda, suppresso nomine, expressum. Hinc perspicuum fit, Pirenæos parallelorum rationem ad littus nequaquam habere, uti S. præfert. Verum auctor ostensum uoluit Pyrenæos Galliam ab Hispania distinguere: Iter quod describit ad Mediterraneum siue Balearicum mare pertinere: Quæ inter montes & mare symmetria esset, neutiquam curauit.

VOCONI. XX. *Ant.* Aquę Voconis. *Dubito an* Aquę Calidę *Ptolemæi sint, ut Ortelius sensit.*

GERVNDA. XII. *Consentiunt Ant. Plinius Ptolemæus.*

SENVIANA. *Ant.* Cinniana.

LVNCVRIA. XII. *Ant. & Ptolemæo latinè loquenti* Iuncaria. *Ortelius in græco codice* ἰυγαρία *obseruauit. Ait urbē mediterraneam eße Hispaniæ Tarraconensis, hodie* Iunquera. *Ego in tabulis geographicis* Ionqueras *ad littus reperio.*

BECLANA. IIII. *Videtur* Deciana *Ptolemæi.*

IN SVMMO PYRENEO. V. *Sic Ant. Puto plura Pyrenæi ruga, & proinde plures etiam mansiones hoc nomen habuisse.*

PROMONT. *Promontorium Pyrenæi, A quo Hispaniam inci-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

incipere Plinius scripsit. Veneris templo insigne, ex Strabone & Ptolemeo. Ant. iter a summo Pyrenæo retro ad Aquas Voconis sic describit.

Ant.	*Scheda,*
Summo Pyreneo M. P. V.	In summo Pyreneò. V.
	Beclana.
Iuncaria M. P. XVI.	Luncuria. XII.
Cinniana M. P. XV.	Senuiana.
	Gerunda. XII.
Aquis Voconis M.XIIII. Al.XXIIII.	Voconi. XX.

Gerundæ nomen, quòd Ant. hic omisit, alio itinere, Mediolano ad leg. VII. *geminam, proximè post Iuncariam posuit.*

AFRICANA. Cap. IIII.

P*Rimò pars oræ Mauritaniæ Cæsariensis ad mare mediterraneum describitur. Insula sine nomine, una illarum est quas multas habet hoc pelagus, fortassis* Balearis maior.

Deinde, iter a Castris Tamaununam, Cuius certum locum nondum constituere potui.

Tertiò, est a Præsidio Ad oculum marium, Africæ propriæ pars. At hæc tria itinera se in scheda nullo certo ordine respiciunt, sed singula per se consideranda. Nam qui postremum iter ualde mediterraneum, & cum primo parallelum esse existimabit, uti scheda præfert, erret necesse est. Ego conijcio hæc recto, & suo ordine in autographo descripta, pro schedarum spatio perturbate enotata esse.

RVSIBRICARI. *Ant.* Rusubbicari. *Ptolemæo* Rusicibar.

MATIDIE. XXII. *lego* MATIDIAE. *differt ab Ant.* Pactianis Matidiæ. *Quam ille mansionem hoc eodem littore inter Igilgilem coloniam & Chulli municipium constituit. Cognomen* Pactianis *fortassis ad differentiæ notā additum. Nostra uidetur incidere in* Modungā *Ptolemæi. An* ΜΑΤΥΔΙΑΝΟΠΟΛΙΣ *Cuius meminit Golzius in thesauro ex Traiani nūmo? Duplicem autē Matidiā fuisse, in notis ad inscriptiones Augustanas primus ostendi. Hæc ad maiorem pertinere existimo quæ Augusta*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

gusta dicta, post mortem in Diuas relata est.

CISSI MVNICIPIO. XII. *Ant.* Cisi municipium. *Ptolemæo* Cisse *aut* Cissa.

RVSVCCVRV COLON. XVIII. *Si tamen numeri huc pertinent, Ant.* Rusuccuro colonia. *Ptolemæi codices non uno modo habent. Ortelius* Rhusuncoræ *agnoscit.* Rusucurium *Plinio, Ait ciuitate honoratum à Claudio.*

LOMIVIO. *Ant.* Lomnium municipium, Iomnium & Ionium *ambiguè. Ptolemæo* Iomnium. *Ant. primo per Africam itinere, mansiones istas hoc ordine posuit.*

Ant.	*Scheda.*
Rusubbicari M. P. XXIIII.	Rusibricari.
	Matidie. XXII.
Cisi municipium M. P. XII. Al. XV.	Cissi municipio. XII.
Rusuccuro colonia M. P. XII.	Rusuccuru Colon. XVIII.
Lomnium municipiũ M. P. XVII.	Lomiuio.

TIGISI. *Ant. hanc primam mansionem habet itinere Rusuccuro Saldim, Et cum M. P. XII. ascribat, suspicor etiam in scheda numeros* XII. *qui non nihil dissident, huc retrahendos. Ptolemæo* Tigis. *Et si de situ Ptolemæo Ant. & schedæ non conuenit.*

MONS *Cui nullum præterea proprium nomen ascriptum, forsan* Byren *Ptolemæi. Ortelius græcè* Heren *legit.*

I CAMPENSES. *populi mihi nunquam auditi. Quid si prima littera* I, *extrema fuit alicuius nominis quod perijt, Ut reliqua,* Campenses, *significent gentem quæ campos coleret, quod fortassis alij eiusdem nominis montani, Latinius,* Campestres.

CASTRA. XX. *Plura per Mauritaniam castra proferre possim ex Ant. Notitia, Ptolemæo: quæ uerò hic significentur constituere non possim.*

GALAXIA. *An* Gala *aut* Cala *Ant? An* Galapha *Ptolemæi? Nam Galapham à Gala differre certus sum, Et si aliter simlerus. An* Gales Ammoniæ uicus, *cuius meminit Optatus Mileuitanus?*

EQVELRETO. *Aliquot in Africa urbes ab equis dictæ. Et quidẽ in interiori* Hipponacram, *Equi arcẽ, Diodorus refert lib.* 20. Hippagretam *quidã appellauere. Ego suspicor in scheda nomen ad latinũ sonum flexum, in Equelretum abijsse, Corruptè.*

LE-

LEMELLI P̄SIDIV̄. VI. *Hoc præsidiū Optatus Mileuitanus li. 2. Castellū Lemellēse appellat, Vbi Primosus episcopus.*

TAMASTANI MVNICIPIVM. X. *Colzius meminit* ΤΑΜΑΣΙΤΩΝ *ex nūmo, qui fortasse ad hoc municipiū ptinuit.*

TAMAVNVNA MVNICIPIVM ET CASTELLVM. XXV. *fortassis* Tamulluma, *Cuius mentio apud Victorem Vticensem lib. 2.*

PRAESIDIVM. L. *Videtur incidere in* Onellabā *Ant.*

SALINAS. *Orosius* Salinarum lacum *in Africa nominat. Puto Ant. esse* Ad Aquas.

NAVBONEN̄S. XVI. *Cogitandum an* N *separanda* Nouis *significent, Reliqua corruptè scripta sint pro* Aquilonens. *Ant. his fere locis habet* Nouis Aquilonis, *siue* Aquilianis, *siue* Nouili Aquilianis : *Scriptura enim uacillat.*

VACCIS. XVII. *Sallustius de bello Iugurth.* Oppidum Numidarum nomine Vacca, forum rerum uenalium, totius regni maximè celebratum. *Videtur* Auacaria *uel* Auicaria *Ant. Ineptè pro* A Vacaria.

XXV. TVBONIS. *Ant.* Tuburbo minus, *Vt ego existimo.*

AD OCVLVM MARIVM. XL. XVIII. *Ant. inter Tuburbo & Carthaginem* Cigisam *posuit. Ceterum itinere ab Hippone Regio Carthaginem sic cum scheda conuenit.*

Ant.	*Scheda.*
Onellaba M. P. L.	Præsidium. L.
Ad Aquas M. P. XXV.	Salinas.
Simitu Colonia M. P. V.	
Bulla Regia M. P. VII.	
Nouis Aquilonis M. P. XXXIII.	Naubonen̄s. XVI.
Vico Augusti M. P. XVI.	
A Vacaria M. P. XXX.	Vaccis. XVII.
Tuburbo minus M. P. XVI.	XXV. Tubonis.
Cigisa M. P. XXXVIII. *Al.* XXVIII.	Ad Oculum marium.
Carthagine M. P. XVIII.	XL. XVIII.

Exposui quæ ad Schedarum interpretationem pertinere uisa. Hoc uerò loco mihi testandum existimo, Si ipsius tabulæ autographum aliquando in nostras manus peruenerit, Cum ex eo multo certiores & uberiores fructus percipi posse cognitum habeam, me illius uulgandi laborem non inuitum subiturum. Interea temporis fragmentis hisce uti frui Reipub. litterariæ per nos liceat. Vt uel hinc cognoscamus quam multa in his studijs ignorentur.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

TESTIMONIA
B. RHENANI, GER. NOVIOMAGI, ET FR. IRENICI QVAE ad hanc tabulam pertinent.

Beatus Rhenanus Rerum Germanic. lib. 1. de Francia.

Vc adde, quod in charta prouinciali, quã apud Chunradum Peutingerum amicum nostrum Augustæ uidimus, sub ultimis Impp. depictam, & a Celte in quadam bibliotheca repertam planè ueterem, ubi hæc oppida sic leguntur ab ostijs Rheni ascendendo, Caruo XIII. Castra Herculis VIII. Nouiomagus VI. Burgiantium V. Colonia Traiana XI. Vetera XIII. Asciburgium XIIII. Nouesium XVI. Agrippina, supra Rhenũ fluuium, quẽ linea protracta designat, in dextro latere, & a parte Germaniȩ hoc uocabulum est ascriptũ, F R A N C I A versus ostia Rheni uerò, hæc nomina leguntur, CHAMAVI QVI ELPRANCI. Item CHAVCI. VAPLVARII. CHREPSTINI.

Libro eodem de Alemannis.

Hoc postremo referendum, in charta itineraria illa quȩ est apud Chunradum Peutingerum, trans Rhenum supra Tenedonem, Iuliomagum, Brigobannem & Aras Flauias, nemus esse depictum cum arboribus, & ascriptum maiusculis litteris,

S Y L V A   M A R T I A N A

Et supra hæc uerba,

A L E M A N N I A

In latere uerò, e regione Borbetomagi & Brocomagi superadditum,

SVE-

S V E V I A.

Sed posuit in latere pictor ille quod trans syluam melius locasset. ni uetuisset angustia membranæ, & Germanica uelut aliena, duxisset modicè attingenda, prouincias tantum describens.

Libro tertio de Gesoriaco.

De hoc uariæ sunt coniecturæ, Sed tollit omnem nobis ambiguitatem charta militaris quam apud Chunradum Peutingerum nostrum Augustæ uidimus. In qua sic scriptum, Gessoriaco quod nunc Bononia. Maritimam autem Bononiam intelligit.

G. G. N. *in hist. Batauica.*

GORCHEMVM, non procul a castris Herculis, una cum pagis aliquot uicinis, uetus nomen hodie retinet. Ager enim Herculis dicitur, Batauicè, Dat landt uan Arckel. Horum castrorum fit mentio in charta illa uetustissima, quæ itinera Romanorum militum, ex prouincijs nonnullis, depicta continet. Hanc mihi ostendit Clariss. Vir D. Chuonradus Peutingerus V. I. Doctor, Patricius ac Cãcellarius nobilis Augustæ Vindelicorum, qui secundus a Celte cognomine suo, poëta laureato, patriam suam, totamque Germaniam illustrare cæpit.

Franciscus Irenicus Germaniæ Exegeseos lib. 9. c. 6.

Bingum Bingen, Huius meminit Tacitus, Ptolemæus, Ant. & Itinerarium Augustanum. * Sacarbantia S. Pulten, huius loci Ant. ac Itin. August. fecere mentionem. * Sauaria Stein an der Angern, non Gretz, ut quidam uolunt, Ant. Ptolemæo ac Itinerario Augustano testantibus. * Artobrigam Lechsgmind, à Ptolemæo ac Itiner. August. dici persuasissimum habeo, non Ratisponam. Teutoburgum Seua, Vbi ingreditur fluuius Daros in Danubium, De eo loco Ptolemæus Ant. & Itiner. Augustanum. * Sirmium Agria, apud Ant. & Itiner. Augustanum.

Libro eodem c. 7.

Peruenit nuper ad nos itinerarium quoddam, ut antiquum, ita festiuissimum, quod Augustanum uocabant, ubi repertum fuisse dixerunt. In quo ciuitates Danubianæ continebantur, quascumque uetustas uiderat. Huius igitur uocabula quædam urbibus germanicis imposita, licet obscurissima, habita ratione ac supputatione, ita luci protulimus. Regelspurg primitus Rhegino ab ipso dicitur. Patauium uerò Castellum Bolodurum. Lambach pręterea monasterium non longè à flumine Drao, Ouilia ab eo appellatur, ab Antonini uero itinerario Ouilabis. Carnunto præterea Peternel esse iuxta Namburgũ coniectauimus. Taurinum simul ab ipso Mœsiã superiorem nominari putamus. Vetomanis quoque penes eum Pettau ualuit, uel locus non longè à Petauione; licet paulo post, ubi Pannoniam superiorẽ describit, Petauionis meminerit. Vindonissam inde kingsfeld significare uidetur. Selestadium uerò nunc Hellum, nunc Heluetũ nuncupauit, cuius uocabuli & Ant. meminit. Pontes præterea Saroi Sarbruck. Argentaria Colmar: Tabernis Zabern: Matricorũ Metz: Argentorace Argẽtinam: Auenticum Habelspurg: Iuuauiam Saltzburgam: Solidurnũ Soldurn coniectura optima ab ipso dici uidimus: quorum uocabulorum usus tam apud Ptolemæum quam Ant. frequens est. Nomina pręterea ciuitatum collegit, quæ & nostri seculi rigorem seruant. Veluti sunt Colonia, Argentorace, Iuliacum, Fleuio, Nouesum, Bingium, Asciburgum, Nouiomagum, Augusta Treuirorum, Augusta Rauricorũ, Confluentia, Bonna, Rigomagus, Moguntiacum, Bregetomagum, Augusta Lyci, Aris Flauis, Lacus Bigrantinus, Sirmiũ, Mursa, Ponte Drusi, Brigãtia, Vlmo, Et reliquarum urbium appellationes quæ cuilibet priuato constant. Quæ ideo adduximus ut earum antiquitatem exigeremus, & has totius Germanię uetustissimas faceremus. Reliqua in illo itinerario seposita, successoribus nostris relinquamus.

Hæc de itinerario Augustano ex Irenico enotaui, quod mihi persuasum sit (uti in præfatione indicaui) integrum illud itinerarium ex autographo nostræ tabulæ esse concinnatum.

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

INDEX NOMINVM
QVAE IN SCHEDIS EXTANT,
Et de quibus in explicationibus differitur.

A Pagina. 21
Ad Ansam. Ad Ansani 18.
Ad Couecin. 18
Ad duodecimum. 33
Ad Mum. 18
Ad Oculum marium. 57
Adullia. 42
Aginnum. 52
Alama. Alanna. 44
Albamanis. Albinianis. 31
Allamen. 21
Aquis. 54
Arægenuæ. Arargenue. 44
Aratredo. 51
Arenacio. 31
Auedonaco. 50
Aūg. Suessorum. 45
Augustoduro. Augustuduro. 44
Aūg. mag°. 45
Austrito. 52
Auxena. 41
Baca coneruio. 40
Baromaci. 18
Bartoritum. 48
Beclana. 54
Belgica. 34
Bemmico uico. 40
Besino. 53
Besocribate. 47
Bibona. 52
Blariaco. 41
Blauia. 50
Bononia. Bouilla. 36
Breuoduro. 44
Brigiosum. 51
Brolindum. 52
Budino. 54
Burdigalo. 50
Burginacio. 32
Buroleuo. 19
Buromagi. 54
Burusara. 45
Cadurci. 47
Camuloduno. 18
Caruone. 31
Casaramago. 45
Caspingio. 33
Casinomago. 53
Cassinomago. 51
Castellum Menapiorum. 38
Castra. 56
Castra Herculis. 31
Catualium. 41
Caunonio. 18
Ceudum. 41
Chaci. 25
Chamaui qui Erpranci. 26
Cissi municipio. 56
Cliberre. 53
Clusa. 52
Colo. Tra. 32
Conbaristum. 47
Condate. 44
Condate. 46
Condate. 51
Conuetroni. 18
Corialle. Coriallo. 46
Corterate. 51
Corucia Connu. 44
Cosa. 54
Cosedia. 46
Crhepstini. Crepstini. 26
Croucia connum. 44
Darcorttura. 48
Dubris. 19
Durauerus. Duroauerus. 19
Durecie. Duretie. 48
Durocorto. 41
Dureicoregum. 42
Duroleuo. 19
Duronum. 41
Equelreto. 56
Ermanaco. 42 *Exeisium.* 52

Fano

Fano Martis. 47
Fereſne. 41
Fines. 52
Fine. 54
Flenio. 33
Fletione. 31
Fl°. Batabus. Patabus. 27
Fl°. Renus. 22
Fl°. Riger. 43
Forum Hadriani. 35
Franci. 24
Galaxia. 56
Gerunda. 54
Geſogiaco. 36
Geſocribate. 47
Grauinum. 42
Grimibus. 33
Hermonacum. 42
Icampenſes. 56
In ſummo Pyreneo. 54
Iſcadumnemorum. Iſcadūnoniorū. 20
Iuliobona. 44.45
Iuliomago. 47
Iura. 42
Lactora. 53
Lamnum. 50
Lauri. 31
Legedia. Leſedia. 46
Lemauio. 20
Lemelli præſidium. 57
Lemuno. 48
Leue fano. 31
Lintomagi. 42
Lomiuio. 56
Luccomagi. 42
Lugduno. 28
Luncuria. 54
Madus. 19
Matidie. 55
Matilone. 31
Mediolano Sancon. 50
Mons. 56
Muricum. 45
Namaui. 26
Naſenur. 21
Naubonens. 57
Nemetaco. 42
Ninticaci. 23.41
Nouiomagi. 31
Nudionnu. 44
Oſiſinu. Oſini. 34
Patauia. 27
Pernaco. 40
Petru uiaco. 45
Pontes caldis. 40
Portu namnetu. 48
Præſidium. 57
Prætorium Agrippinæ. 28
Promont. 54
Rauipis. Ratupis. 19
Reginea. Reginca. 43
Rerui. 42
Ridumo. Ridune. 20
Rodium. 42
Roibis. Rorilus. 19
Ruſibricari. 55
Ruſuccuru. Colon. 56
Salinas. 57
Sarcaſſione. 54
Sarrum. 51
Segora. 41
Senuiana. 54
Serione. 52
Sermamcomago. 51
Setucis. 42
Simomagi. Sinomagi. 18
Sinus Aquitanicus. 47
Sipia. 46
Sulim. 47
Tablis. 33
Tamaſtani municipium. 57
Tamaununa municipiū, & caſtellū. 57
Teruanna. 39.40
Teucera. 42
Tigiſi. 56
Toloſa. 53
Tubonis. 57
Turnaco. 40
Vaccis. 57
Vapliuarij. 25
Veneti. 35
Veſonna. 51
Veſubio. 52
Voconi. 54
Vogoborgiaco. 40
Vorgium. Vorgia. 47
Viroumo. 40
Vironum. 41

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

ERRATA SIC CORRIGE,

Pagina 6.u.23.illæ.p.12.u.1.preterquam.u.19 Vbi.p.14.u.12.multę.caussę. p.17.u. 18. & cuiusque.u. 19. Ventam. p.18. u. 16. Ant. Camoloduno. p. 20. u.3.itinerario.u.22. Turnacensium .u.24.Est nouus.p.21.u.10.quicumque Romano.p.25.u.7 usi piraticæ.u.16.barbariæ.p. 26.u.1.Amsiuari. p.28.u.16.quarum.p.31.u.9.P V L L O.p.32.u.9.collocat.post hoc uerbum versus finiendus, alter inde incipiendus C O L Ō. T R A. p.33. u. 30. Num Grinnes.p. 37. u.6. paullo.u. 24. Forsan.p. 43.u.7. Aulercos.u. 21. his ipsis.p.47. u.31. à nomine C A D V R C I. uersum incipe.p.51.u. 35. à V E S O N N A. uersum incipe.p. 54.u.34.iuga.

Quædam grandibus aut minutis characteribus, contra quam debebant expressa sunt. Quæ attentus lector facile animaduertet.

SERIES CHARTARVM.

A. B. Scheda prior *C. D. E. F.* Scheda posterior *G. H.*

Libri di stampa d'Aldo, che si trouano al presente.

Antiquæ inscriptiones Marci Velseri. 4. noua	L	1	ſ.	
Armandi Belouisij Declaratio difficilium terminorum	L	1	ſ.	10
Asconij Pediani Comment. in Orat. M. T. C. 8	L		ſ.	15
Aminta fauola Boscareccia di Torquato Tasso con figure, 12.	L		ſ.	6
Detta in 4. con figure.	L	1	ſ.	
Andrea Bacci, dell'uso, & bontà dell'acque, & modo di beuer fresco, 4.	L	2	ſ.	10
Agricoltura nuoua, & casa di villa di Carlo Stefano 4. noua	L	4	ſ.	
Aggiunta alle Rime, & Prose del Tasso, con il suo ritratto, 12.	L		ſ.	8
Conuersio, & passio Sanctæ Afræ, & aliarum Martyrum: cum commentario Marci Velseri in 4. noua	L	1	ſ.	4
Comedia Straccioni del Commendator Annibal Caro, 12.	L		ſ.	6
Agnella di Carlo Turchi, 8.	L		ſ.	8
Catechismo ex decreti Concilij con figuris, 8.	L	2	ſ.	
Detto Volgare figurato, in 8.	L	2	ſ.	
Comment. Cæsaris cum scholijs, & additionibus Aldi Iunioris, 8. nouo.	L	3	ſ.	10
Censorinus de die Natali, ab Aldo Manutio emendatus, 8:	L		ſ.	12
Concilium Tridentinum cum figuris, 8	L	1	ſ.	10
De perfectione hominum. Philippi Mocenici, fol,	L	7	ſ.	
De Fascino Leonardi Vairi Beneuen. in 8. nouo.	L	1	ſ.	4
De natura Dæmonum, Io. Laurentij Ananiæ. 8. nouo.	L		ſ	15
De quæsitis per Epistolam, Aldi Iunioris, 8.	L	1	ſ.	4
De Senatu, & Antiquitatum Romanar. Pauli Manutij, in 4.	L	1	ſ.	4
Discorsi della Penitenza sopra i sette salmi di Nicolò Vito di Gozze figurato, in 8. nuouo.	L	2	ſ.	

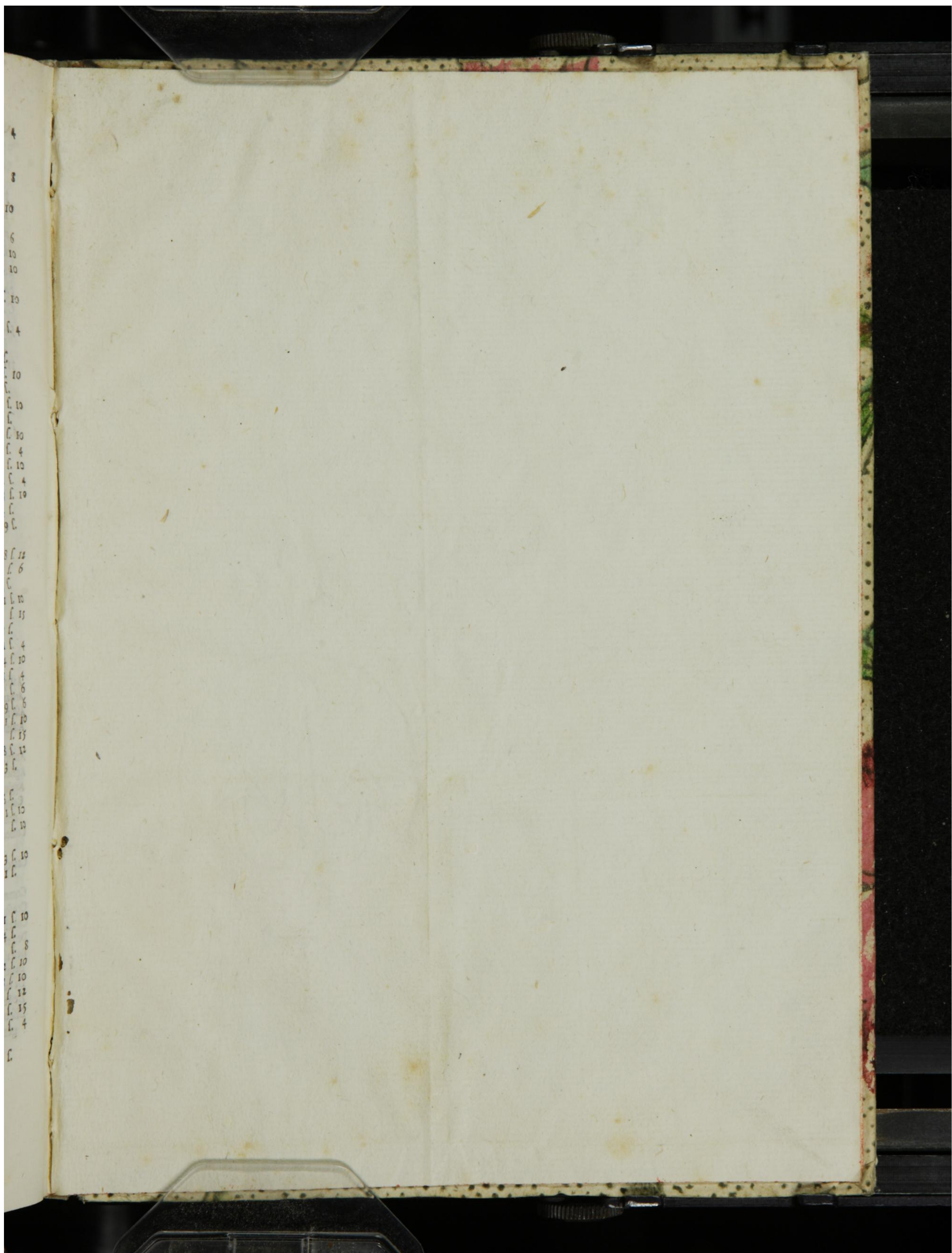
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Discorso di Cosmografia, 8.	L		ſ. 4
De gentib. & familijs Romanor. Ricardi Streinnij in 8. nouo.	L	15	ſ.
Epitome orthographiæ, Aldi Iunioris, 8.	L	1	ſ.
Epitome Innouationis Anni, Pauli Clarantis, 4.	L		ſ. 8
Epistolæ Pauli Manutij. 8.	L	2	ſ.
Epist. M. T. C Fam cum P. Manutij Comment. fol. nuoue.	L	10	ſ. 10
Idem ad T. Pomponium Atticum, cum P. Manutij Commen fol.	L	9	ſ. 6
Dette volgari in 8.	L	2	ſ. 10
Familiar Latine con tauole nuoue.	L	2	ſ. 10
Essame dell'ingegno dell'huomo per apprender le Scienze, con tauola 8	L	1.	ſ. 10
Eleganze insieme con la copia della lingua Toscana, & Latina, d'Aldo Giouane, 16.	L.	1	ſ. 4
Fragmenta Tabulæ antiquæ in quibus aliquot per Rom. prouincias itinera. Edente, & explicante Marco Velsero Mattha i F. in 4. noua	L	1	ſ.
Forno, ouero trattato della Nobiltà, di Torquato Tasso, 12.	L		ſ. 10
Germani Audberti Venetiæ, 4.	L	2	ſ.
Gouerno della famiglia di Nicolò Vito di Gozze, 8. nuono.	L		ſ. 10
Herculis Ciofani Commen. in Ouidij Metamor. 8.	L	1	ſ.
Lucæ Pæti de Mensuris, & Ponderibus in fol. cum figuris.	L	1	ſ. 10
Locutioni dell'Epist. Fam scielte da Aldo Giouane, 16.	L	1	ſ. 4
Lettere facete, & piaceuoli di diuersi Auttori. 8.	L	3	ſ. 10
Modi famigliari di dire, scielte da Aldo Giouane, 8.	L	1	ſ. 4
Noua Disciplina, & vera arte militare del Brancacio, fol.	L	3	ſ. 10
Orthographia magna, Aldi Manutij Iunioris, 8. noua.	L	4	ſ.
Opera Cardinalis Contareni, fol.	L	9	ſ.
Orationes M. T. C. cum Pauli Manutij Comment. primo, secondo, & terzo tomo, fol.	L	18	ſ. 12
Ortografia Manutiana in tauole, nuoua.	L		ſ. 6
Officio Romano con 45. Imagini in rame, in 12.	L	7	ſ.
Osseruatione intorno alle bellezze della lingua Latina in 8.	L	1	ſ. 10
Oracoli Politici, 8. noui.	L		ſ. 15
Opera Ciceronis cum nouis Manutiorum Comment. X. volumi. fol.	L	62	ſ.
Orationes M. Antonij Mureti, 8.	L	1	ſ. 4
Off. M. T. C. cum Aldi Manutij Iunioris Comment. fol.	L	4	ſ. 10
Progymnasmatum Latinitatis Iacobi Pōtani de societate Iesu, 8. nouo.	L	1	ſ. 4
Padre di Famiglia, di Torquato Tasso, 12.	L		ſ. 6
Philosophia M. T. C. cum Aldi Manutij Iun. Commen. fol.	L	9	ſ. 6
Quæstiones Grammaticales Nicodemo Frischlino, 8.	L	1	ſ. 10
Rinaldo Inamorato di Torquato Tasso con figure, & tauole.	L		ſ. 15
Rhetorica M. T. C. cum Aldi Manutij Iun. comment. fol.	L	18	ſ. 12
Idem in 8.	L	3	ſ.
Rime, & prose di Torquato Tasso, con figure, prima, & seconda parte, 12	L	3	ſ.
Rime Amorose di Sauino Bobali sordo, 4 nuoue.	L	1	ſ. 10
Strigilis Grammatica Nicodemo Frischlino. 8.	L		ſ. 10
Stato delle Republiche, secondo la mente d'Aristotele con essempi moderni di M. Nicolò Vito di Gozze in 4. nouo.	L	3	ſ. 10
Respublica Venetorum Gasparis Contareni in 4. noua.	L	1	ſ.
Republica Venetiana del Contarini, & del Gianotti, insieme con i Discorsi delle Republ. del Caualcanti, & dell'Erizzo ottimo dell'eccellenza delle Republiche in 8. noua.	L	1	ſ. 10
Trattato della Demonomania, ouero Streghe, di Io. Bodino in 4. nuoua.	L	4	ſ.
Tragedia Calestri di Carlo Turchi, 8.	L		ſ. 8
Vicissitudine, ò Mutabile Varietà delle cose nell'vniuerso.	L	2	ſ. 10
Virgilio con Annotationi, & Tauole, 8.	L	3	ſ. 10
Vitæ Sanctorum, Surij, & Lippomani, fol. VI. vol.	L	49	ſ. 12
Vanità del mondo, del B Laurentio Giustiniano. 4.	L	1	ſ. 15
Vita di Cosimo Medici, scritta da Aldo Giouane, fol.	L	6	ſ. 4
Viaggio spirituale, nel quale facendosi passaggio da questa vita mortale, si ascende alla Celeste, di M. Cornelio Belanda 4 nouo.	L	1	ſ.

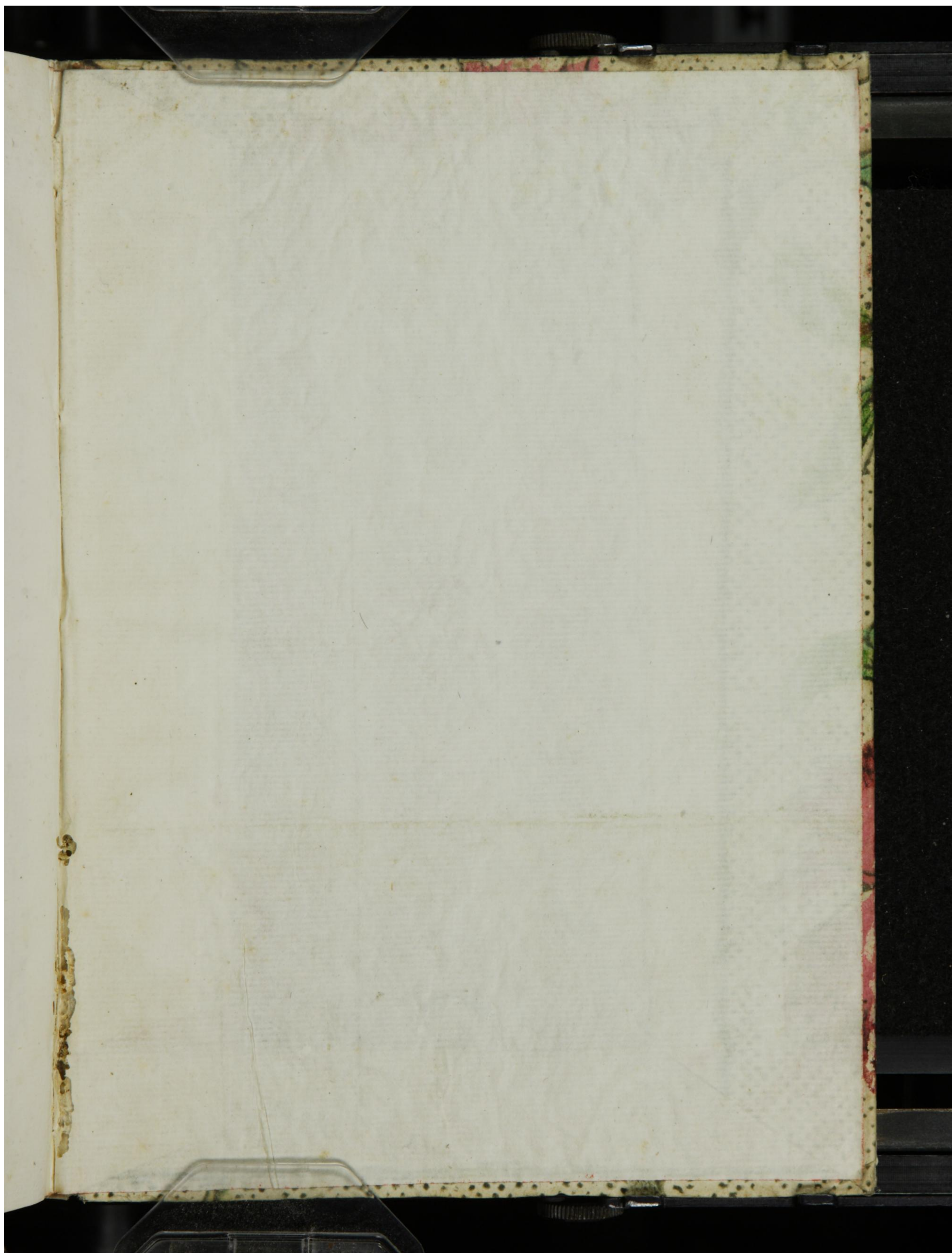
005351254

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.1.6.38